Diarienummer
2024/48

Aktiverande styrdokument

Grönstrukturplan för Hallstahammars kommun

Med utblick mot 2050

Mål och budget

Strategi

Program

Handlings-plan

HALLSTAHAMMARS KOMMUN

Beslutad av: Kommunfullmäktige

Datum och paragraf: 2024-11-04 KF § 137

Mål och budget

Giltighetstid: 2024–2034

Strategi

Revideringar och omarbetningar: Revideras vid behov

Program

Dokumentet gäller för: Styrelser och nämnder, samt vägledande för aktörer inom koncernen Hallstahammars kommun.

Handlings-plan

Dokumentansvarig: Markförvaltare, Kommunstyrelseförvaltningen

Innehåll

Innehåll....3
1. Grönstrukturplan för Hallstahammars kommun....5
1.1 Sammanfattning....5
1.2 Syfte....6
1.3 Varför en grönstrukturplan?....6
1.4 Metod....8
1.5 Läsanvisningar....9
1.6 Definitioner....9
1.7 Avgränsningar....10
1.8 Ramar och styrdokument att ta hänsyn till....10
1.9 Framtida planer....11
2. Planförslag med mål och strategier....14
2.1 Mål....14
Mål 1 – Grön infrastruktur med höga ekologiska värden....14
Mål 2 – Naturen runt hörnet....15
Mål 3 – Attraktiva gröna miljöer....17
2.2 Strategier....18
Strategi 1 – Stärka och bevara ekosystemtjänster....18
Strategi 2 - Stärka och utveckla naturvärden....19
Strategi 3 - Närhet till grönska....20
Strategi 4 - Beakta kulturmiljöer och biologiskt kulturarv....21
Strategi 5 - Stärka och utveckla blå-gröna stråk....22
Strategi 6 - Stärka och utveckla gröna sociala värden....23
Strategi 7 - Gröna dialoger och samverkan....24
3. Fördjupning av strategier....25
1.10 Stärka och bevara ekosystemtjänster (Strategi 1)....25
Ekosystemtjänster....25
Klimatanpassning....26
Översvämning....26

Värme 27
1.11 Stärka och utveckla naturvärden (Strategi 2) 27
Skötsel 28
Invasiva främmande arter 28
Träd 29
Skog 30
Buller och ljusföroreningar 32
1.12 Närhet till grönska (Strategi 3) 32
1.13 Beakta kulturmiljöer och biologiskt kulturarv (Strategi 4) 33
1.14 Stärka och utveckla blå-gröna stråk (Strategi 5) 34
1.15 Stärka och utveckla gröna sociala värden (Strategi 6) 35
Kommunikation 36
Barnens perspektiv 36
Äldres perspektiv 36
Funktionsvariationsperspektiv 37
1.16 Gröna dialoger och samverkan (Strategi 7) 37
Ansvarsfördelning inom kommunen 37
Gränsöverskridande samråd och samarbete 38
4. Indelning av grönstrukturen 39
4.1 Grönområden och grönytor 39
4.2 Grönska i blickfånget 40
4.3 Gröna passager och spridningskorridorer 41
4.4 Tätortsnära skog 41
4.5 Naturtyper och undertyper 41
5. Hallstahammars kommuns gröna identitet, karaktär och historia 43
5.1 Hallstahammars kommuns gröna identitet 43
5.2 Tätorternas gröna karaktär 44
Hallstahammars tätort 44
Kolbäcks tätort 45
Strömsholm och Herrskogen 46
5.3 Referenser 47

1. Grönstrukturplan för Hallstahammars kommun

1.1 Sammanfattning

Grönstrukturplanen är ramverket för hur Hallstahammars kommun ska planera, utforma och förvalta den gröna infrastrukturen inom kommunen, för att den i längden ska bli hållbar och livskraftig. Syftet med planen är att ange definitioner, mål och strategier för hur gröna värden ska bevaras och utvecklas, ekosystemtjänster bevaras och stärkas samt biologisk mångfald värnas, så att nuvarande och kommande generationer som bor och verkar i Hallstahammars kommun kan trivas och känna sig trygga i samspel med djur och natur. Grönstrukturplanen ska ha en vägledande funktion vid både översikts- och detaljplanering när det kommer till både nuvarande gröna värden och framtida utvecklingsmöjligheter. Därför ska grönstrukturplanen ses som ett värdefullt underlag till den fysiska planeringen i kommunen, särskilt kopplat till Hallstahammars kommuns översiktsplan.

Följande tre mål anger Hallstahammars kommuns vilja med grönstrukturen:

Mål 1 - Grön infrastruktur med höga ekologiska värden

Mål 2 - Naturen runt hörnet

Mål 3 - Attraktiva gröna miljöer

För att tydligt kunna arbeta mot ovanstående mål finns det ett antal framtagna strategier. Strategierna innehåller bredare information och mer detaljerade åtgärdspunkter för hur Hallstahammars kommun ska utforma arbete, planering och förvaltning av grönstrukturen:

Strategi 1 - Stärka och bevara ekosystemtjänster

Strategi 2 - Stärka och utveckla naturvärden

Strategi 3 - Närhet till grönska

Strategi 4 - Beakta kulturmiljöer och biologiskt kulturarv

Strategi 5 - Stärka och utveckla blå-gröna stråk

Strategi 6 - Stärka och utveckla gröna sociala värden

Strategi 7 - Gröna dialoger och samverkan

1.2 Syfte

Syftet med grönstrukturplanen är att ange definitioner, mål och inriktningar för hur gröna värden i Hallstahammars kommun ska bevaras och utvecklas, ekosystemtjänster bevaras och stärkas samt biologisk mångfald värnas, så att nuvarande och kommande generationer som bor och verkar i Hallstahammars kommun kan trivas och känna sig trygga i samspel med djur och natur.

Grönstrukturplanen ska styra den långsiktiga, strategiska inriktningen för skötsel av gröna ytor och grönområden inom våra tätorter samt den kommunägda skogsmarken där ett naturnära skogsbruk, med hänsyn till sociala och gröna värden, ska vara grundprincipen för det kommunala skogsbruket.

Syftet med den gröna infrastrukturen är att den ska bli långsiktigt stabil och hållbar, kopplat till dess utformning. I naturliga grönområden får arter konkurrera med varandra och i maskinskötta grönområden sköts området efter en långsiktig skötselplan, på ett grönt och socialt hållbart sätt. En del områden kräver kontinuitet utan störningar och andra områden kräver kontinuitet av störningar. Därför ska arbetet med grönstrukturen ses som ett långsiktigt strategiskt arbete då det tar lång tid för den gröna infrastrukturen att bli stabil.

Grönstrukturplanen utgör ett viktigt underlag och stöd i den fysiska planeringen. Med planen blickar vi framåt mot 2050, men det finns inget slutdatum för arbetet. Planen ska vara en del av ett ständigt pågående arbete, både strategiskt och operativt.

1.3 Varför en grönstrukturplan?

Grönstrukturen är en stor del av vår vardag, många gånger utan att man dagligen tänker på den. Gröna ytor, stråk och objekt såsom blomsterplanteringar, träd och parker är den urbana gröna strukturen som många uppmärksammar. Men även mindre grönytor såsom gröna refuger, buskage och planteringar bidrar till den gröna helheten i tätorter.

Naturen förser oss med ekosystemtjänster såsom dricksvatten, ren luft, svampar och bär att plocka, pollinerande insekter och mycket, mycket mer. För att kunna ta del av ekosystemtjänster är det viktigt att vårda och förstärka grönstrukturen så att dessa värden inte försvinner när städer och samhällen växer och breder ut sig. Hallstahammars kommun ska ta reda på vilka ekosystemtjänster och naturvärden som finns, var de finns och hur dessa värden kan stärkas, till exempel via naturvärdesinventeringar vid exploatering och planering av nya områden. Om ett område med höga naturvärden påverkas negativt ska strävan alltid vara att förstärka andra områden, så att helheten för den gröna strukturen inte försämras. Ekosystemtjänster har också en reglerande funktion när det kommer till exempelvis träd genom skuggning, temperaturreglering och uppsamling av dagvatten. Detta är av stor vikt när det kommer till nuvarande och kommande klimatförändringar, då allt fler människor, djur och växter blir påverkade av det förändrade klimatet. Vid planering och förvaltning av den gröna infrastrukturen är det viktigt att beakta risker kopplade till ett förändrat klimat, då en fungerande grönstruktur kan hjälpa till att hantera kommande förändringar.

Forskning inom området visar att grönska upplevs positivt, minskar stress och förbättrar återhämtning. Därför är det viktigt att våra invånare och besökare har naturen runt hörnet och i blickfånget, vilket medför att hänsyn måste tas till all grönska i kommunen. En kommun med en välmående och sammanhängande grönstruktur ökar möjligheterna för våra medborgare, såväl yngre som äldre, att utnyttja grönskan för rekreation och återhämtning. Detta är mycket positivt för individen och måendet. Utformningar av ”sinnenas trädgårdar” vid äldreboenden, i syfte att väcka positiva känslor, skapa lugn och utmana sinnet, gör stora avtryck inom äldrevården, speciellt inom demensvården.

Hallstahammars kommun arbetar för att bli en miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar kommun enligt Agenda 2030. Målet med hållbar utveckling är att nå social hållbarhet inom ramen för vår enda planet, och med ekonomin som medel. Grönstrukturplanen är en viktig del i detta arbete, vilket innebär att vi måste ta ansvar genom att förvalta, förstärka och så långt det går bevara vår grönstruktur så att den blir stabil och kan förse oss med ekosystemtjänster, både nu och i takt med ett förändrat klimat. Grönstrukturplanen riktar sig främst till grönstrukturen inom och i närhet av våra tätorter, men den tätortsnära grönskan måste ses som en del av all grönska i kommunen.

Grönstrukturplanen för Hallstahammars kommun är en stor del i arbetet för att värna och stärka ekosystemens kapacitet för att säkra vår planets livsuppehållande system. Biologisk mångfald avser variationen inom och mellan arter samt dess ekosystem. Mångfald innebär att det behövs flera olika arter av växter, djur och svampar för att på bästa sätt stärka och utveckla ekosystem. Eftersom vår grönstruktur utgör en del av planetens ramar kan det vara så att människors behov ibland får stå tillbaka för naturens behov. Vid planering och exploatering ska inte naturvärden försämras, utan snarare förstärkas. Om ett områdes naturvärden påverkas negativt, ska naturvärden förstärkas i ett eller flera andra omkringliggande områden.

Gröna områden med olika naturkaraktärer kan erbjuda många sociala tjänster såsom vandrings- och cykelleder, svamp- och bärplockning, picknick, olika fysiska aktiviteter och för utbildningssyfte. Naturturism gör det möjligt för människor att på ett mer organiserat sätt komma ut i naturen och uppleva den närmare samt ge ökad kunskap om den. Hallstahammars kommun strävar efter att kunna erbjuda många olika naturupplevelser så att boende och besökare kan uppleva en, för dem, attraktiv natur i närområdet. Organiserade upplevelser i naturen kräver samarbete med föreningar, skolor och företag som erbjuder dessa tjänster. Hallstahammars kommun vill därför sträva efter att ha gröna dialoger och samverkan tillsammans med aktörer som på något sätt använder både grön- och blåstruktur inom och gränsande till kommunen.

Mål och budget

Strategi

Program

Handlings-plan

1.4 Metod

Grönstrukturplanen är tänkt att fungera som ett styrdokument på en övergripande nivå med mål, riktlinjer och strategier. Till den övergripande grönstrukturplanen ska en mer detaljerad skötselplan tas fram. Skötselplanen kommer att bestämma vilka kategorier grönstrukturen i tätorterna ska ha, tillsammans med både en kort- och långsiktig skötselinriktning för dessa ytor. Syftet med att ha en övergripande grönstrukturplan och en mer detaljerad skötselplan är att det fysiska arbetet kan ske med hjälp av den digitala detaljerade skötselplanen, medan den övergripande grönstrukturplanen styr hur kommunen strategiskt och målinriktat ska verka för en långsiktig och hållbar grönstruktur.

Ett GIS-material över i stort sett all grönstruktur i hela kommunen är framtaget i ett särskilt projekt. Här har både kommunal mark samt privat mark fjärranalyserats. Det finns drygt 5500 objekt/ytor i materialet och merparten är definierade enligt standarden SS 199000:2014 (Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI))[1] med en Naturtyp som till exempel Skog och träd med en tillhörande Undertyp som exempelvis Lövskog. Under projektet genomfördes olika naturstudier där några områden definierades enligt sociala, ekologiska, kulturhistoriska och strukturella värden. Ytor definierades med hjälp av värden i en skala på 1 - 5 där 1 är högsta och 5 är lägsta. Detta är ett resultat av en kvalitativ bedömning genom sociotopkartering. De ekologiska värdena definieras enligt standard SS 199000:2014. De kulturhistoriska värdena definierades efter vilka objekt med kulturhistorisk anknytning som finns i området så som fornlämningar, övriga kulturhistoriska lämningar och områden med stark historia som till exempel Strömholms slott med mera.

Grönstrukturplanen fokuserar först och främst på grönstrukturen i och nära tätorterna inom Hallstahammars kommun, där kommunen är markförvaltare. Det är dock viktigt att komma ihåg grönstrukturen som inte är skyddad som park eller natur i detaljplaner; det kan vara vägkanter, refuger, planteringar i vägområde, byggnadsnära grönska med mera. De bidrar till helheten av grönstrukturen i kommunen och kan upplevas som grönska i blickfånget. Vid planering och förändring av olika områden ska hänsyn tas till grönskan i blickfånget, genom att föra resonemang över hur den ska utformas för att bidra till helheten på bästa sätt. Under arbetet med grönstrukturplanen har olika kategorier av grönstrukturen i tätorterna definierats, vilket syftar till att stärka områden och ytor till att bli stabila och livskraftiga med en fungerande skötsel som gynnar ekosystemtjänster och biologisk mångfald, samtidigt som höga sociala, kulturhistoriska och ekologiska värden beaktas och bevaras.

Mål och budget

Strategi

Program

Handlings-plan

[1] (Svenska Institutet för Standarder (SIS), 2023) https://www.sis.se/produkter/naturvetenskap-och-tillampad-vetenskap/biologi-botanik-zoologi/ss1990002014/

1.5 Läsanvisningar

Grönstrukturplanen redovisas i DialogDirekt för att lättare kunna visa kartmaterial tillsammans med beskrivande texter, bilder och videor. Som underlag till beslut används avsnittet ”Planförslag med mål och strategier” där samtliga mål och strategier finns tillgängliga. För att läsa mer om respektive strategi kommer hänvisning till förklarande text att finnas under varje strategi.

Hänvisning till den digitala grönstrukturplanen i DialogDirekt.

1.6 Definitioner

Grön infrastruktur handlar om att olika livsmiljöer av tillräckligt god kvalitet måste finnas i tillräckligt stor mängd och tillräckligt nära varandra för att ekosystem ska kunna fungera. Om naturen är sammanhängande kan djur och växter förflytta sig och spridas i landskapet, vilket stärker den biologiska mångfalden. Den biologiska mångfalden är en förutsättning för att vi människor ska kunna ta del av naturens nyttor i form av ekosystemtjänster – till exempel genom pollinering, rekreation och vattenreglering.

Med **grönstruktur** menas sammanhängande grön icke hårdgjord yta

Med **grönska** menas grönska som ger betraktaren positiva känslor genom betraktning eller genom att beträda områdena. Forskning visar att allt fler i västvärlden upplever stress, men att möjligheten att titta ut eller att kunna beträda grönska på sitt arbete är positivt för individen[2]. En annan studie visar att patienter med grönska utanför sitt rum tillfrisknade fortare med färre komplikationer än de med hårdgjorda ytor utanför sitt rum[3].

Med **attraktivitet** avses att ett grönområde ska kännas tilltalande, lockande, tryggt, användbart och tillgängligt.

Biologisk mångfald eller **biodiversitet**[4] avser variationen bland levande organismer i alla miljöer, inklusive land- och vattenmiljöer, samt de ekologiska relationer och processer som organismerna ingår i. Detta innefattar mångfald inom och mellan arter samt mångfald av ekosystem. – Så lyder definitionen av biologisk mångfald som undertecknades av flera länder på FN-konferensen om miljö och utveckling i Rio de Janeiro 1992.

Ekosystemtjänster är produkter och tjänster som ekosystemen ger människan och som bidrar till vår välfärd och livskvalitet[5].

Ekologiskt känsliga områden (ESKO) är områden med höga ekologiska värden som så långt som möjligt ska skyddas, så att naturmiljön inte påverkas negativt.

[2] (Stigsdotter, 2003)
[3] (Ulrich, 1984)
[4] Film om biologisk mångfald och ekosystemtjänster
[5] (Naturvårdsverket, 2023)

Förkortningen **GIS** står för geografiska informationssystem och beskriver system som används för inhämtning, analys och visualisering av information kopplad till en plats på kartan.

En **skogsbruksplan** är ett viktigt verktyg och hjälpmedel för hur skogen ur produktionssynpunkt ska brukas. Den består av en karta, beskrivning av olika områden i skogsmarken och beskriver exempelvis åtgärder, trädslagsfördelning och ålder[6]. Planen beskriver även olika målklasser som skogen är indelad i enligt följande:

- PG: Produktion med generell miljöhänsyn
- PF (K): Produktion med förstärkt miljöhänsyn, kombinerat mål
- NO: Naturvård, orört
- NS: Naturvård med skötsel

Ett **naturnära skogsbruk** är en översättning av EU:s closer-to-nature forest management[7]. I en rapport från år 2023 föreslår Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen följande definition av naturnära skogsbruk:

> ”Ett naturnära skogsbruk efterliknar naturliga störningsprocesser, skapar variationsrika skogar och stärker miljövärden i skogslandskapet. Brukandet sker utifrån ett landskapsperspektiv och inkluderar anpassat trakthyggesbruk, hyggesfritt skogsbruk och vissa historiska brukningsformer.” [8]

1.7 Avgränsningar

Grönstrukturplanen kommer i första hand att fokusera på områden i och kring tätorterna, där kommunen har rådighet över den gröna infrastrukturen. Men även omkringliggande grönstruktur som bidrar till biologisk mångfald och förser oss med ekosystemtjänster kommer att tas hänsyn till och dialog ska föras med aktörer som förvaltar grönska utanför kommunens rådighet.

1.8 Ramar och styrdokument att ta hänsyn till

En grönstrukturplan är inget lagkrav för en kommun. Däremot finns det mycket stöd i bland annat Miljöbalken för att kunna arbeta proaktivt med grönstruktur. Det finns några givna ramar och styrande dokument som kommunen måste ta hänsyn till i detta arbete och dessa är:

- De nationella miljömålen där det övergripande generationsmålet är inriktningen för svensk miljöpolitik och är vägledande för miljöarbete på alla nivåer i samhället.
- Regional handlingsplan för grön infrastruktur i Västmanland 2019[9]
- Västmanlands skogsstrategi 2030[10]

[6] (Skogsstyrelsen, 2023)
[7] (European Commission, Directorate-General for Environment, 2023)
[8] (Skogsstyrelsen, 2023)
[9] (Länsstyrelsen Västmanland, 2019)
[10] (Länsstyrelsen Västmanland, 2022)

- Hallstahammar kommun Strategi och ramverk för hållbar utveckling som antogs hösten år 2021
- Miljöpolicy för Hallstahammars kommun antagen år 2022

1.9 Framtida planer

Grönstrukturplanen är inte juridiskt bindande men beskriver hur kommunen ska arbeta med grönstrukturen. Den är även tänkt att tillsammans med Hallstahammars kommuns översiktsplan fungera som ett underlag med både kort- och långsiktiga riktlinjer, strategier och mål. Översiktsplanen är det strategiska dokument som redogör för kommunens långsiktiga strategiska utveckling, med ställningstaganden för hur alla mark- och vattenområden ska användas till och med år 2050. Grönstrukturplanen kommer att fungera som kunskapsunderlag till översiktsplanen. Grönstrukturplanen redogör för tätortsnära grönska och översiktsplanen redogör för all mark inom kommunen. Det är därför av vikt att planerna inte motsäger sig varandra, utan går hand i hand mot framtidens Hallstahammars kommun

Grönstukturplanen utformas med övergripande mål, strategier och riktlinjer för grönstrukturen och dess utveckling. Kopplat till grönstrukturplanen ska en detaljerad skötselplan tas fram som beskriver hur grönområden och grönytor ska skötas. Arbetet med att ta fram en skötselplan pågår parallellt med slutförandet av grönstrukturplanen. Skötselplanen blir tvådelad, där en del utgör ett dokument som definierar skötselinriktning för att uppnå målsättningen i grönstrukturplanen samt ger vägledning för hur skötsel av olika vegetationstyper ska ske. Del två definierar alla skötselområden i en digital karta (GIS) som löpande uppdateras med bland annat skötselbehov, prioritet och senast genomförd skötsel. På så sätt underlättas framtida planering och hantering av skötselåtgärder. Planen ska ses över varje mandatperiod och det bör ske i samband med nya planeringsunderlag från Länsstyrelsen. Vid behov kan grönstrukturplanen komma att revideras.

Länsstyrelsen i Västmanland antog år 2019 en regional handlingsplan för grön infrastruktur i Västmanlands län. Planen fokuserar både på utmaningar och förslag på konkreta åtgärder inom olika insatsområden för den gröna infrastrukturen i länet. Planen är utformad så att den kan användas av olika aktörer som kunskaps- och planeringsunderlag och genom detta ge ökad kunskap om olika värden i landskapet, till exempel vid beslut om hur mark- och vattenområden ska användas. I planen pekas värdetrakter ut, det vill säga landskapsavsnitt med hög täthet av kvalitéer i form av ekologiska bevarandevärden. En värdetrakt är därför viktig att skydda och sambanden mellan olika värdetrakter är också viktiga att både stärka och skydda. Hallstahammars kommun använder de identifierade värdetrakterna i länsplanen som kunskaps- och planeringsunderlag vid planering och utformning av grönstrukturen.

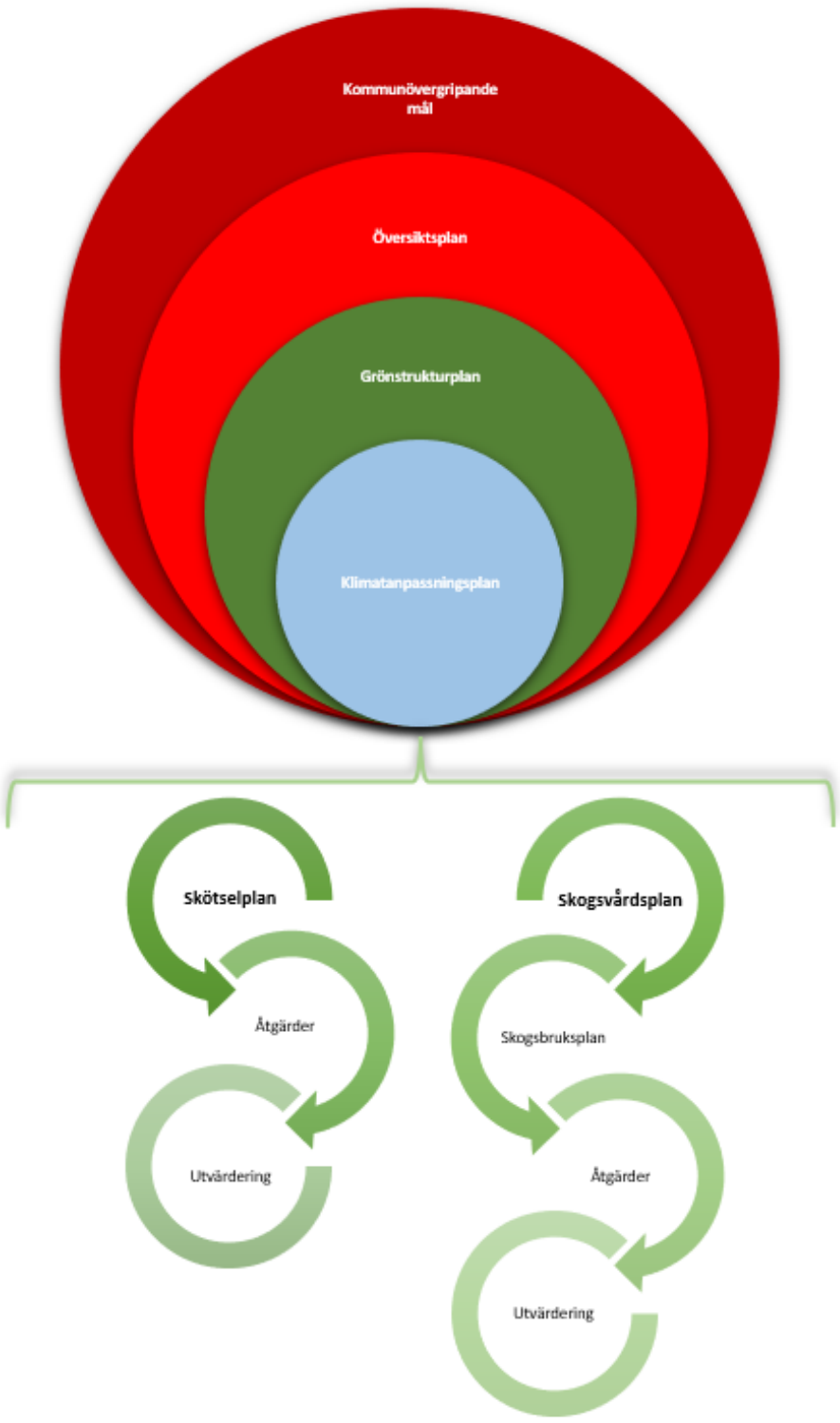

Figur 1. Schematisk skiss över planhierarkin som berör grönstrukturplanen.

Mål och budget

Strategi

Program

Handlings-plan

EU:s vattendirektiv[11] syftar till att alla vattenförekomster ska uppnå miljökvalitetsnormen god ekologisk och kemisk status och att vi tar hand om våra vattenresurser för kommande generationer. Ekologisk status är i hög grad också beroende av strandvegetationen, grönstrukturen, längs sjöar och vattendrag vilket innebär en koppling till grönstrukturplanen.

År 2018 antogs en klimatanpassningsplan[12] som visar på de risker som föreligger Hallstahammars kommun i ett förändrat klimat. Grönstrukturplanen kan vara ett verktyg för att anpassa våra verksamheter och områden till det föränderliga klimatet och planerna ska inte motsäga varandra.

Det finns en Trädplan för centrum i Hallstahammars tätort samt Folkets park i Hallstahammar. Denna plan ska revideras, digitaliseras och utökas till en trädplan för våra tre större tätorter. Planen ska innehålla riktlinjer för skötsel och planering/hantering av våra träd. Ett exempel på detta kan vara att det löpandes ska upprättas trädvårdsplaner för skyddsvärda träd, exempelvis alléer, för att kunna hantera både kort- och långsiktig skötsel.

Under 2017 inventerades den ca 400 ha produktiva, kommunägda skogsmarken och en grön skogsbruksplan togs fram, där cirka 27 % av skogsarealen är avsatt för naturvårdsändamål, vilket innebär att delar av skogen lämnas orörd (NO) eller att skötseln inom vissa områden syftar till att stärka naturvärdena (NS). Syftet med en skogsbruksplan är i huvudsak att brukandet av skogen sker enligt skogsvårdslagen. Planen beskriver bland annat skogens trädslagsfördelning och vilka åtgärder som är lämpliga, både på kort och lång sikt. Idag sker planering och åtgärder enligt skogsbruksplanen i huvudsak av skogsbolag som kommunen tecknat avtal med.

Trots att det finns en framtagen skogsbruksplan bör grönstrukturplanen styra den långsiktiga, strategiska avsikten med den kommunägda skogsmarken där ett naturnära skogsbruk, med hänsyn till sociala och gröna värden, ska vara grundprincipen för det kommunala skogsbruket. Eftersom det långsiktiga målet är ett mer naturnära skogsbruk så ska därför en skogsvårdsplan tas fram i syfte att komplettera skogsbruksplanen, där fokus ska vara på hur skogen kan vårdas och inte enbart brukas. Skogsvårdsplanen ska lyfta fram rekreations-, natur- och kulturhistoriska värden i skogen och hur dessa kan stärkas och utvecklas genom att ändra eller komplettera brukningsmetoden inom olika områden. Planens gällande i tid bör överensstämma med skogsbruksplanen, det vill säga tio år. På grund av detta bör därför arbetet med planering och åtgärder kopplat till kommunens skogsinnehav ske mer i egen regi än vad som görs idag.

Mål och budget

Strategi

Program

Handlings-plan

[11] (Vattenmyndigheterna, 2023)
[12] Klimatanpassningsplan för Hallstahammars kommun

2. Planförslag med mål och strategier

2.1 Mål

Mål 1 – Grön infrastruktur med höga ekologiska värden

För en nutida och framtida grön infrastruktur med höga ekologiska värden ska Hallstahammars kommun aktivt arbeta för att:

- Ekosystemtjänster kartläggs och stärks samt biologisk mångfald främjas
- Grönområden och grönytor bidrar till klimatanpassning genom till exempel omhändertagande av regnvatten och trädens svalkande funktion
- Identifiera och belysa ekologiskt känsliga områden (ESKO) inom kommunen
- Arters livsmiljöer ska stärkas och att grönstrukturen ses som en helhet
- Den kommunägda skogsmarken vårdas och brukas efter ett naturnära skogsbruk
- Spridning och mångfald av arter i grönområden och grönytor främjas
- Uppföljning, bearbetning och information gällande invasiva främmande arter sker enligt rekommendation från ansvariga myndigheter

Hallstahammars kommun ska ta gröna kliv framåt och uppmuntra till att värna biologisk mångfald så att grönstrukturen erbjuder våra invånare och besökare hälsa och välbefinnande. För att nyttja de ekosystemtjänster som naturen kan förse oss med måste grönstrukturen värnas genom att stärka arters livsmiljöer, tillgodose spridningsvägar för arter och främja en stor variation av arter. Ekosystemtjänster som erbjuds kan exempelvis vara dricksvatten, hantering av dagvatten, svalka, pollinering samt bär- och svampplockning. Den gröna infrastrukturen är livsmiljöer för många arter. Det ska finnas god tillgång till varierande vegetation som främjar livsmiljöer och en mångfald av arter. Utformningen av grönområden och grönytor ska ta hänsyn till arters livsmiljöer och spridningsvägar. Vid planering, utformning och förvaltning av grönstrukturen så ska ekologiska värden förstärkas, inte försämras.

Mål 2 – Naturen runt hörnet

För att ha nära till natur och grönska i våra tätorter ska Hallstahammars kommun aktivt arbeta för att:

Grönskan är attraktiv, tillgänglig för alla samt inbjudande för vistelse och möten på trygga och lika villkor

Alla invånare ska ha möjlighet att se grönska från fönstret i sina hem

3-30-300-regeln implementeras och är vägledande i framtida planering så att våra medborgare:

- Kan se minst 3 träd från sin bostad, skola och arbetsplats
- Har en krontäckningsgrad på minst 30% i sitt bostadsområde/stadsdel
- Har max 300 meter till grönområde

Det ska vara möjligt att nå gröna områden på olika sätt genom till exempel med cykel, buss, bil eller till fots

Bullerfria partier i större grönområden eftersträvas och skyddas

Grönstrukturen är en prioriterad fråga i den fysiska planeringen och utformningen av befintliga och nya grönområden och grönytor samt skötsel av dessa i längden ska ge livskraftig och tillgänglig grönstruktur

Våra gröna mötesplatser utformas till att främja socialt umgänge, hälsa och välbefinnande

Hallstahammars kommun har ambitionen att alla invånare ska ha grönska i blickfånget från sitt hem. Forskning visar att grönska minskar människors stressnivå, sänker blodtrycket och påskyndar tillfrisknande av patienter även vid vistelse inomhus[13].

[13] (Stigsdotter, 2003) (Ulrich, 1984)

Mål och budget
Strategi
Program
Handlings-plan

Vidare ska kommunen arbeta efter 3-30-300-regeln[14], vilket innebär följande:

3 träd – Alla ska kunna se minst tre träd från sin bostad, skola och arbetsplats.

30 procent - Varje stadskvarter/stadsdel ska ha minst 30 procents krontäckningsgrad. Måttet krontäckningsgrad talar om hur stor del av en yta som skuggas av trädkronor.

300 meter - Alla invånare ska ha max 300 meter till ett grönområde.

Det ska även vara möjligt inom ett rimligt avstånd från hemmet att kunna gå eller cykla till grönska. Vidare ska större gröna områden vara tillgängliga via kollektivtrafik och det ska finnas parkering för både bil och cykel.

Den grönska som kommunen förvaltar ska vara tillgänglig och attraktiv, både när det kommer till sociala värden och naturvärden. Det ska också finnas en strävan att utveckla delar av grönstrukturen till socialt och ekologiskt hållbara mötesplatser. Dessa mötesplatser ska främja gemenskap och stärka tillsammanskänslan och bidra till att uppfylla mål om social hållbarhet inom ramarna för Agenda 2030.

[14] (Green Cities, 2023)

Mål 3 – Attraktiva gröna miljöer

För att skapa och bevara attraktiva gröna miljöer ska Hallstahammars kommun aktivt arbeta för att:

Underlätta och uppmuntra till samverkan mellan fastighetsägare och andra intressenter för en hållbar grönstruktur i Hallstahammars kommun.

Möjliggöra givande och pedagogiska vistelser i grönområden för såväl barn och unga som vuxna.

Utveckla friluftslivet och rekreation i den tätortsnära skogen för att främja folkhälsan

Underhålla befintliga stråk och leder samt utveckla och planera för nya och fler stråk och leder utefter kriterierna för nationell ledutveckling

Informera om grönstrukturen inom Hallstahammars kommun, från park till naturreservat, och beskriva hur olika områden sköts och syftet med åtgärder som utförs

I Hallstahammars kommun finns det många som bidrar till att grönska bevaras och utvecklas. Skogs- och markägare, föreningar, verksamhetsutövare, privatpersoner och statliga myndigheter är exempel på olika aktörer som behöver samarbeta och samverka för att skapa bästa förutsättningar. Egnahemsägare har en viktig roll och ett eget ansvar för bevarandet och utvecklingen av den gröna strukturen. Forskning visar att när det finns grönska i blickfånget från fönster så minskar stressen vid vistelse inomhus[15].

Grönstruktur kan bidra med praktisk pedagogik i skolan genom undervisning i naturen och visa på vikten av en välmående natur. När barn och unga tidigt får upp kunskap och intresse för gröna värden kan det bidra till en förståelse för behovet av gröna värden och ekosystemtjänster vilket kan främja nyttjandet av våra grönområden.

Mål och budget

Strategi

Program

Handlings-plan

[15] (Stigsdotter, 2003)

2.2 Strategier

Strategi 1 – Stärka och bevara ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster är alla produkter och tjänster som naturen ger människan och som bidrar till vår välfärd och livskvalitet. Alla ekosystemtjänster är därför lika viktiga och påverkan på en ekosystemtjänst kan även påverka andra ekosystemtjänster, antingen positivt eller negativt.

För att stärka och bevara ekosystemtjänster ska Hallstahammars kommun:

Ta hänsyn till gröna värden och biologisk mångfald vid planering och exploatering av områden inom kommunen genom att kartlägga ekosystemtjänster

Systematiskt, med till exempel framtagna checklistor, arbeta för att främja ekosystemtjänster och biologisk mångfald vid detaljplanering

Betrakta grönstrukturen som en helhet

Ta hänsyn till klimataspekten och använda oss av grön- och blåstruktur för att minska sårbarheten kopplat till ett förändrat klimat

Ta hänsyn till ekologiska värden vid skötsel av grönområden, grönytor och grönska i blickfånget

Med hjälp av olika medier kommunicera och informera om förbättringar som rör den gröna infrastrukturen

Klicka här för att läsa mer om att stärka och bevara ekosystemtjänster!

Mål och budget

Strategi

Program

Handlings-plan

Strategi 2 - Stärka och utveckla naturvärden

Genom att bevara, anlägga, sköta och utveckla olika typer av parker och naturområden så skapas ett brett spektrum av livsmiljöer för växter och djur, vilket bidrar till en rik biologisk mångfald. Nya livsmiljöer kan skapas genom anläggning av till exempel våtmarker, bryn, ängsytor, blommande träd och buskar med frukter och bär. Ett varierat fältskikt med växter som är viktiga för insekter gynnar många arter och skapar ofta en varierad och upplevelserik miljö.

För att stärka och utveckla naturvärden ska Hallstahammars kommun:

Undersöka påverkan på ekosystemtjänster och naturvärden vid exploatering och planering av områden och vid behov genomföra naturvärdesinventeringar

Förvalta och förstärka grönstrukturen på ett socialt, ekologiskt och ekonomiskt hållbart sätt

Ta fram en skötselplan som beskriver hur vi ska sköta grönområden, grönytor och grönska i blickfånget

Ta hänsyn till ekologiska värden när vi förbättrar och förvaltar den gröna infrastrukturen, genom exempelvis blommande vägrenar och ängsytor

Utveckla och digitalisera vår trädplan, innehållandes skötselplan, till att omfatta alla tätorter inom kommunen

Ta fram en skogsvårdsplan i syfte att i egen regi bättre kunna styra planering, förvaltning och genomförande av åtgärder kopplade till den kommunägda skogsmarken för ett långsiktigt hållbart naturnära och socialt anpassat skogsbruk

Kommunicera information och förbättringar om grönstrukturen med hjälp av olika medier

Mål och budget

Strategi

Program

Handlings-plan

[Klicka här för att läsa mer om arbetet med att stärka och utveckla naturvärden!]

Strategi 3 - Närhet till grönska

Hallstahammars kommun har som mål att alla invånare ska ha möjlighet att se grönska från fönstret i sina hem. Den grönska som finns utanför detaljplanelagt områden är svår för kommunen att påverka, men generellt brukar områden utanför tätorterna var gröna och Egnahemsägare har goda möjligheter att anordna med grönska på sina fastigheter. Hallstahammars kommun fokuserar därför på de bostäder som inte har möjlighet till egen tillgång till grönska.

För att våra invånare ska ha en god tillgång till grönska ska Hallstahammars kommun:

Arbeta efter **3-30-300**-principen och använda GIS med målet att medborgare ska:

- Se minst 3 träd från sin bostad, skola och arbetsplats
- Ha en krontäckningsgrad på minst 30% i sitt bostadsområde/stadsdel
- Ha max 300 meter till grönska

Kartlägga alla barriärer, exempelvis större vägar och järnväg, i våra tätorter och ta fram lösningar för att främja gröna samband och länkar

Bevaka möjligheten att kollektivtrafiken kan nå ut till grönområden och tätortsnära skogsområden

Klicka här för att läsa mer om närhet till grönska!

Mål och budget

Strategi

Program

Handlings-plan

Strategi 4 - Beakta kulturmiljöer och biologiskt kulturarv

I miljöer med höga kulturhistoriska värden är det avgörande att känna till den lokala identiteten, det historiska sammanhanget och syftet med miljöns tillkomst. Sådan kunskap ger vägledning om hur hänsyn ska tas till symmetri och annan arkitektonisk gestaltning, vid val av specifikt plantmaterial eller vid bevarandet av enstaka trädindivider som bär på särskilda berättelser och värden.

För att beakta kulturmiljöer och biologiskt kulturarv så ska Hallstahammars kommun:

Vara varsamma vid exploateringar och förändringar som kan påverka vår kulturhistoria och det biologiska kulturarvet

Jobba för att förena värden kopplade till natur- och kulturmiljöer

Informera och förmedla kunskap om våra kulturmiljöer och biologiskt kulturarv

Ta hänsyn till kulturmiljöer och biologiskt kulturarv vid skötsel av gröna ytor

Klicka här för att läsa mer om kulturmiljöer och biologiskt kulturarv!

Mål och budget

Strategi

Program

Handlings-plan

Strategi 5 - Stärka och utveckla blå-gröna stråk

I grönstrukturplanen nämns blåa och gröna stråk som spridningsvägar och passager för djur, växter och människor. Det handlar om att ge förutsättningar för vissa arter att sprida sig eller en genväg genom ett grönområde för människor att transportera sig på.

För att stärka blåa och gröna stråk ska Hallstahammars kommun:

Se över möjligheterna att röra sig längs gröna stråk inom tätorterna

Se över möjligheterna att kunna färdas genom kommunen längs Kolbäcksån och Kolbäcksåsen

Se gröna och blå stråk som en del i helheten

Följa och underlätta arbetet för en mellankommunal vattenplanering längs Kolbäcksån

Beakta och vidareförmedla värden kopplade till både natur- och kulturmiljöer vid restaurering av Kolbäcksån

Klicka här för att läsa mer om blå-gröna stråk!

Mål och budget

Strategi

Program

Handlings-plan

Strategi 6 - Stärka och utveckla gröna sociala värden

Olika grönområden och grönytor kan ha olika kvalitéter. Det kan vara ytor som lämpar sig för fysisk aktivitet och friluftsliv för den aktiva pensionären, samtidigt som det kan röra sig om ytor som bjuder på naturupplevelser och återhämtning från skärmtid för unga. Men oavsett kvaliteter och ålder så fyller grönskan en viktig social funktion.

För att stärka och utveckla våra gröna sociala värden ska Hallstahammars kommun:

Använda kartläggningar av grönstrukturen för att se vad invånare vill och har att tycka till om

Kommunicera information om grönstrukturen med hjälp av olika medier

Ha barns och äldres perspektiv i åtanke vid planering och skötsel av grönområden och grönytor, särskilt i områden där många barn och eller äldre rör sig

Använda, utveckla och analysera den GIS-data över gröna ytor som är framtagen enligt SIS-standard och som ska ligga till grund för skötselplanen över den tätortsnära grönstrukturen

Klicka här för att läsa mer om gröna sociala värden!

Mål och budget

Strategi

Program

Handlings-plan

Strategi 7 - Gröna dialoger och samverkan

För att nå målen om ekologisk och social hållbarhet för den gröna infrastrukturen måste det finnas en fungerande samverkan, både internt i kommunen och tillsammans med externa aktörer. Hallstahammars kommun behöver ta del av forskning inom området, titta på insatser genomförda i andra kommuner och län och genomföra interna utbildningar där behovet finns.

För att kunna samverka på ett bra och hållbart sätt gällande gröna frågor ska Hallstahammars kommun:

Föra både interna och externa dialoger med fokus på grönstrukturen genom aktiva forum med markägare, fastighetsägare, föreningar och verksamhetsutövare för att skapa förståelse och få ett helhetsperspektiv

Samråda internt och hitta lämpliga interna forum för att föra resonemang mellan funktioner/enheter innan en förändring på allmän plats sker som på något sätt påverkar grönstrukturen

Öka medvetenheten och informera våra medarbetare och medborgare om vikten av grönska och dess positiva effekter när det kommer till påverkan, skötsel och att bevara gröna värden

Använda konsulter och ansvariga myndigheter för utbildning inom gröna frågor

Se till att våra medarbetare har den gröna kunskap och kompetens som krävs genom exempelvis internutbildningar och samverkan mellan enheter inom kommunen

Beskriva syftet med åtgärder som påverkar grönstrukturen. Vid exempelvis planläggande av park måste syftet med parken beskrivas. Det är viktigt att de som ska utföra och förvalta parken förstår vad som är beskrivet i detaljplanen kring vad syftet är och hur den ska skötas

Mål och budget

Strategi

Program

Handlings-plan

[Klicka här för att läsa mer om gröna dialoger och samverkan!]

3. Fördjupning av strategier

1.10 Stärka och bevara ekosystemtjänster (Strategi 1)

Ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster delas in i följande **fyra** områden:

Försörjande ekosystemtjänster är praktiska saker vi kan utnyttja, till exempel spannmål, dricksvatten, trävirke och bioenergi. **Reglerande** ekosystemtjänster är mer stödprocesser, till exempel luftrening, pollinering och klimatreglering. **Kulturella** ekosystemtjänster är tjänster som vi människor utnyttjar direkt ute i naturen, till exempel friluftsliv, hälsa, natur- och kulturarv samt turism. **Stödjande** ekosystemtjänster är de som är till grund för att övriga tjänster ska fungera, till exempel fotosyntes och bildning av jordmån och naturliga kretslopp.

Vid planering och exploatering av områden i kommunen ska hänsyn tas till gröna värden. I första hand ska ianspråktagande och skada på känsliga och värdefulla naturområden undvikas helt. För att kunna undvika att ianspråkta värdefulla områden och säkerställa att ingen negativ påverkan sker behöver ofta en naturvärdesinventering och kartering av ekosystemtjänster göras. Genom att peka ut värdetrakter och ansvarsarter kan prioriteringen i den framtida samhällsplaneringen underlättas. Med detta menas att en värdering, helt eller delvis, ska genomföras över området i fråga. Det finns olika guider för vägledning av ekosystemtjänster som kan underlätta arbetet, exempelvis Naturvårdsverkets Guide för värdering av ekosystemtjänster[16]. För att identifiera ekosystemtjänster kan även Naturvårdsverkets Ekosystemtjänstförteckning med inventering av dataunderlag[17] användas. Ytterligare verktyg som bör användas är ESTER via Boverket[18]. ESTER är ett verktyg i Excel som ställer frågor om området och dess innehåll, för att kunna värdera ekosystemtjänster både före och efter eventuell förändring/exploatering. Vid naturvärdesinventeringar ska standarden SS 199000:2023[19] eller liknande användas.

Vid naturvärdesklasserna högsta, högt eller påtagligt ekologiskt värde (enligt SS 199000:2014/2023) ska resonemang föras för hur dessa områden ska skyddas/kompenseras vid eventuell planläggning/exploatering. Områden med klassen visst naturvärde ska inte bli mindre vid planering eller exploatering på ett regionalt/nationellt perspektiv. Områden utan något värde kan omvandlas till områden med ekologiskt värde (tex gräs som idag klipps kan i stället bli upptagningsområde för dagvatten eller habitat för pollinerande insekter) om det är rimligt. Naturvärdesinventeringen visar verkligt behov av de värden som finns på platsen. Dock kan en naturvärdesinventering, i särskilda fall, utelämnas om tillräckligt stark argumentation kring områdets karaktär och bevarande förs i detaljplanen.

Mål och budget

Strategi

Program

Handlings-plan

[16] (Naturvårdsverket, 2015)
[17] (Naturvårdsverket, 2017)
[18] (Boverket, 2022)
[19] (Svenska Institutet för Standarder (SIS), 2023)

Klimatanpassning

Allt fler människor, djur och växter blir påverkade av det förändrade klimatet. I den framtagna klimatanpassningsplanen redogörs för att Hallstahammars kommun främst kommer att drabbas av översvämningar till följd av skyfall och höga flöden i Kolbäcksån samt varmare och torrare somrar. Våra grönområden och grönytor kan hjälpa oss att minska riskerna för olyckor om vi planerar för det och förvaltar vår grönstruktur med dessa risker i åtanke.

År 2018 antogs en klimatanpassningsplan för Hallstahammars kommun som tar upp behovet av att använda fysisk planering som verktyg för att anpassa oss till ett förändrat klimat. Vid detaljplaneläggning ska hänsyn tas till översvämningsrisken, som en följd av skyfall och höga flöden i vattendrag, inte bara i detaljplaneområdet utan även för omkringliggande områden.

Behovet av klimatanpassning och hänsyn till ekosystemtjänster ökar och båda har en stark koppling till varandra och till en väl fungerande grön infrastruktur. Den kommunala VA-planeringen och grönstrukturplanen är viktiga verktyg för att synliggöra dessa båda aspekter så att de beaktas i den fysiska planeringen. Därför bör rekommendationer i styrande dokument gällande VA-planering följas.

Handlingsplanerna gällande klimatanpassningar och ekosystemtjänster bör utformas så att de redovisar:

- ✓ Var det finns viktiga ekosystemtjänster
- ✓ Brist på goda förutsättningar för ekosystemtjänster
- ✓ Befintliga problem och risker för ökade problem till följd av klimatförändringar
- ✓ Vilka insatsområden och åtgärder som behövs för en god klimatanpassning och gynnande av ekosystemtjänster

Översvämning

Den vanligaste risken för översvämning är skyfall. Under åren 2009, 2011, 2013 och 2023 inträffade häftiga skyfall som orsakade olika översvämningsproblem i kommunen, främst källaröversvämningar. De stora massorna regnvatten kan föras med i avloppsledningar och trycka upp avloppsvatten i hus, det kan även göra att orenat avloppsvatten bräddar rakt ut i vattendrag och vidare till recipienter. För att minska riskerna för olyckor vid översvämningar är det viktigt att dagvatten inte leds i avloppsrör och att dagvattenledningar inte går fulla, utan att dagvatten har möjlighet att svämma över i diken eller liknande.

Den andra orsaken till översvämningar är höga flöden i främst Kolbäcksån. I slutet på 70-talet var Västmanland drabbat av extremt höga flöden till följd av sen snösmältning och väldigt höga temperaturer vilket gjorde att stora landarealer svämmades över. I kommunen finns några enstaka platser där höga flöden kan leda till risk för liv och egendom, för mer information hänvisas till klimatanpassningsplanen. När det blir höga flöden i Kolbäcksån kommer ytorna närmast ån att svämmas över, vilket kan leda till

utsläpp av miljöfarliga ämnen och skador på egendom. För att minska risken för skador till följd av höga flöden är det viktigt att bromsa dagvattnet på liknande sätt som för skyfall och åvattnet uppströms genom förebyggande åtgärder tillsammans med kommuner och andra aktörer uppströms Kolbäcksån. När denna plan tas fram pågår det samtal mellan kommuner som har strandlinje längs Kolbäcksån kring hur en mellankommunal vattenplaneringsinsats skulle kunna fungera och se ut.

Värme

Den andra riskfaktorn som kommunen främst drabbas av i ett förändrat klimat är höga temperaturer och längre varmare perioder. Värmeböljan och torkan sommaren 2018 får ses som ett färskt exempel på vad som kommer att bli allt vanligare i framtiden. Grön- och blåstruktur bidrar båda till svalare och jämnare temperaturer än vad hårdgjorda ytor och klippta gräsytor gör. Till följd av ett varmare klimat i kombination med hårdgjorda ytor kan en så kallad urban värmeöeffekt uppstå, vilket innebär att det kan finnas en temperaturskillnad med upp till tio grader Celsius mellan stad och landsbygd[20]. För att undvika så kallade värmeöar så bör det exempelvis i detaljplaner för verksamhetsområde med stora mörka, hårdgjorda ytor såsom tak och parkeringar finnas utrymme för att kunna växlas med exempelvis gröna ytor, inslag av grönska genom plantering av träd (krontak) och liknande för att erbjuda skugga och temperaturreglering. När äldreboende och förskolor samt skolor planeras ska hänsyn tas till grönstrukturen i samband med planering och exploatering. Grönområden är långsamt växande och befintlig grönska kan med fördel användas för att erbjuda skugga och svalkande ytor.

Klicka här för att gå tillbaka till Strategi 1 under ”Mål och Strategier”

1.11 Stärka och utveckla naturvärden (Strategi 2)

Vid exploatering och detaljplanering ska det undersökas ifall gröna värden försvinner eller på annat sätt påverkas, exempelvis genom att genomföra en naturvärdesinventering eller arbeta efter checklistor. I första hand ska ianspråktagande och skada på känsliga och värdefulla naturområden undvikas helt. Om det inte går att undvika ianspråktagande eller skada på värdefulla och känsliga naturområden ska påverkan i andra hand minimeras. Om gröna värden försvinner så ska de kompenseras i områdets direkta närhet eller någon annanstans i kommunen enligt Naturvårdsverkets handbok för ekologisk kompensation. Resonemangen ska föras på hur gröna värden främjas i det direkta området, intilliggande områden eller kompenseras på andra ställen i kommunen. Artportalen är ett annat kompletterande verktyg som kan användas för att få en första överblick av vilka arter som finns inom området och som måste skyddas.

Om gröna värden försvinner så ska det kompenseras i områdets direkta närhet eller någon annanstans i kommunen enligt Naturvårdsverkets handbok för ekologisk kompensation[21]. Gröna värden behöver inte ha skadats på det sätt att stöd för kompensation enligt

Mål och budget

Strategi

Program

Handlings-plan

[20] (Boverket, 2019)
[21] (Naturvårdsverket, 2016)

Miljöbalken kan tillämpas, utan handboken ska ses som en vägledning och stöd för hur kompensationen kan genomföras.

Bebyggelse och trafikinfrastruktur kan inte byggas på bekostnad av grönstruktur utan måste ske med hänsyn till dess förutsättningar, så att grönstrukturen har samma kvalitet och funktion efter exploatering eller gärna bättre för att kompensera eventuella uppkomna skador och ingrepp.

Skötsel

Skötseln av våra grönområden och grönytor är viktig för att främja ekosystemtjänster och nå hög biologisk mångfald. Därför ska en skötselplan tas fram över samtlig grönska som kommunen förvaltar. Skötselplanen kommer att bestå av ett beskrivande dokument samt information om ytorna i GIS-format. Detta för att kunna sammanställa samtliga olika naturtyper som förvaltas, hur stora ytorna är och för att kunna ta fram underlag för budget. Parker och naturområden ska skötas och utvecklas utifrån naturgivna förutsättningar. Det gör områdena mer slittåliga och livskraftiga. När vi utför skötsel på allmän plats ska vi kommunicera det med hjälp av skyltning och information på webben och via sociala medier.

Klippta gräsmattor behövs där de fyller en social funktion för till exempel picknick, bollsport och lek. Men där det är lämpligt och där förutsättningarna tillåter kan klippta gräsmattor ersättas eller kompletteras med slåtterytor och högväxta gräsytor för att gynna ängsblomster och pollinerande insekter. Övriga insekter kan gynnas genom skapande av exempels via sandytor eller faunadepåer i anslutning till högväxande gräsytor. Om andelen klippta gräsmattor minskar medan högväxta gräs- och ängsytor ökar kan det även resultera i ett minskat skötselintervall, lägre skötselkostnader, ett minskat koldioxidavtryck samt ökad biologisk mångfald.

För att hitta lämpliga ängsytor kan GIS och historiska kartor användas i olika analyser, där den historiska markanvändningen kan följas. Detta i kombination med andra tillgängliga indata så kan förhoppningsvis vissa lämpliga ytor lokaliseras och tester genomföras, för att se om ytorna är lämpliga för ängsvegetation. Liknande gjordes i Luleå kommun, där ett flertal ängsmiljöer hittades efter inventering av kommunens grönytor[22].

I områden med skogskaraktär ska röjning ske kontinuerligt för att säkerställa redan etablerade bestånd och större trädindivider samt för att kunna släppa upp nästa generations bestånd. Kontinuerlig röjning har också ett säkerhets- och tillgänglighetssyfte. Det ska kännas tryggt att röra sig i mer slutna grönområden. Vidare ska en skyddszon med träd och buskar utmed vattendrag bibehållas.

Invasiva främmande arter

Invasiva främmande arter är ett av de största hoten mot biologisk mångfald[23]. Med invasiva främmande arter menas arter som har flyttats från sin ursprungliga miljö och som därefter, i sin nya miljö, konkurrerar med våra inhemska växter. Ett exempel på en art för

[22] (Hansson, 2023)
[23] (Naturvårdsverket, 2023)

att beskriva detta är Jättebalsamin (Impatiens glandulifera) som bland annat trivs längs vattendrag. Den breder ut sig över områden i stora bestånd och lockar till sig insekter med sin nektar, vilket medför att insekter hellre väljer nektar från Jättebalsaminen än våra inhemska växter.

Med hjälp av information och instruktioner från ansvariga myndigheter ska invasiva främmande arter bekämpas där det är lämpligt. Fastighetsägare har en skyldighet att förhindra spridning av invasiva främmande arter enligt EU:s förteckning av arter.

Information om olika invasiva främmande arter och hur de bekämpas finns på Naturvårdsverkets webbplats.

Träd

Hallstahammars kommuns riktlinje är att om ett träd inte är skadat, sjukt eller medför någon risk för byggnader eller människor så ska trädet i regel inte tas ner. Om träd trots detta behöver tas ned så ska en inventering av trädet genomföras och eventuella kompensationsåtgärder tas fram och redovisas. Grova, gamla träd samt hålträd ska så långt som möjligt bevaras eftersom de är värdar åt hundratals olika arter av svampar, lavar, insekter och fåglar. Tall, ek och gran kan till och med hysa runt 1000 olika arter som är beroende av just dessa trädslag[24]. Kontinuiteten av gamla och grova träd ska säkras genom successiv föryngring och kontinuerlig översyn av trädbeståndet med hjälp av en trädplan. Om grova träd måste tas ned ska de hanteras så de kommer till nytta för den biologiska mångfalden, i första hand i den direkta närheten och i andra hand någon annanstans där förutsättningarna tillåter. Död ved är ett exempel på hur fallna träd kan komma till nytta för den biologiska mångfalden, då trädet får ligga kvar och sakta förmultna. Friröjning av grova träd (ek, alm, ask, tall med flera) prioriteras där det gör störst naturvårdsnytta för insatsen. Även efterträdare av framför allt ek som finns i samma områden som de skyddsvärda ekarna bör friställas.

I miljöer med höga sociala värden är trygghet, säkerhet, användbarhet, estetik och upplevelse viktiga parametrar vid utformning av trädmiljön. Ibland kan enskilda träd, särskilt gamla och grova individer, ha höga symboliska värden och vara extra viktiga att bevara och klassas då som skyddsvärda träd. Skyddsvärda träd kan ofta stå i enkel eller dubbel rad längs en väg eller det som tidigare varit en väg och bildar då en allé. Träden ska vara minst fem till antalet och av lövkaraktär, där mer än hälften ska vara vuxna trädindivider, vilket innebär minst 20 cm i diameter i brösthöjd eller att en ålder på 30 år har uppnåtts[25]. En allé är viktig både för den biologiska mångfalden och det biologiska kulturarvet och är därför biotopskyddad. Detta innebär att så fort en åtgärd ska göras på trädet så krävs dispens från ansvarig myndighet, i detta fall Länsstyrelsen. Därför vill Hallstahammars kommun löpande upprätta trädvårdsplaner över våra alléer och skyddsvärda träd, dels för att upplysa om trädens skick, dels för både kort- och långsiktig skötsel.

Mål och budget

Strategi

Program

Handlings-plan

[24] (Sundberg, Carlberg, Sandström, & Thor, 2019)
[25] (Naturvårdsverket, 2014)

Vidare ska den befintliga trädplanen utvecklas till att innefatta de tre stora tätorterna, enligt *Åtgärdsprogram för särskilt skyddsvärda träd* (finns en för centrum och Folkets park i Hallstahammar) där följande ska ske:

1. Inventering av träd. Denna inventering blir underlag för nästa steg.
2. Skapa en kommunal strategi för träd innehållande generationsstrategi och trädvårdsplaner för träden.
3. Följa trädvårdsplanerna och sköta träden på ett hållbart och korrekt sätt.

När det gäller trädens stora betydelse för luftkvalitet och temperatur, spelar ägandet mindre roll än funktionen – därför har gamla träd ibland skyddats i detaljplan eller områdesbestämmelser, även på privat mark. Vid detaljplanering ska skyddsvärda träd skyddas.

Under 2023 genomfördes en kartering av träd i tätorterna genom Stadsträd[26]. Resultatet av inventeringen ska användas som planeringsunderlag vid planering och exploatering, för att göra analyser kopplat till 3-30-300-regeln samt för inventering av träd med koppling till framtida trädplan.

Skog

Ett naturnära, hyggesfritt skogsbruk ska vara grundprincipen för det kommunala skogsbruket. Socialt anpassat skogsbruk ska tillämpas i områden med stort värde för friluftsliv och rekreation.

Idag äger Hallstahammars kommun cirka 400 ha produktiv skogsmark i kommunen. Skogen är gruppcertifierad enligt PEFC[27] och FSC[28] och skogsbruket ska ske på ett hållbart sätt. En grön skogsbruksplan är framtagen där cirka 27 % av skogsarealen är avsatt för naturvårdsändamål, vilket innebär att skogen lämnas orörd (NO) eller att skötseln syftar till att stärka naturvärdena (NS). Tätortsnära skog har ofta mycket höga sociala värden. Skötseln av kommunägd skog behöver därför planeras så att dessa värden inte går förlorade. Skogskanten närmast tätorterna ska vara öppen, inbjudande och upplevas som trygg. Klimatförändringarna och förlusten av biologisk mångfald gör att skogsbruket behöver förändras. Främst norr och öster om Hallstahammars tätort är den kommunägda skogen tätortsnära och vi ska fortsatt äga och förvalta vår tätortsnära skog då det ökar kommunens rådighet att bevara och utveckla de ekosystemtjänster som skogen erbjuder våra invånare.

Hyggesfritt skogsbruk och ökad andel blandskog är exempel på brukningsmetoder som kan öka motståndskraften mot klimatförändringar, stärka biologisk mångfald och höja skogens sociala värden. Hyggesfritt skogsbruk innebär, till skillnad från trakthyggesbruk, att marken alltid är trädbevuxen och utan större kalhuggna ytor[29]. För att främja

[26] (Stadsträd, 2023)
[27] (PEFC, 2023)
[28] (FSC, 2023)
[29] (Skogsstyrelsen, 2023)

Mål och budget
Strategi
Program
Handlings-plan

rekreationsvärden samt av natur- och kulturhänsyn kan ett hyggesfritt skogsbruk vara ett alternativ främst i tätortsnära skog. En lång tradition av trakthyggesbruk har format skogen så att övergången till ett hyggesfritt skogsbruk i dag försvåras och tar lång tid. Därför ska hyggesfritt skogsbruk ses som ett komplement till trakthyggesbruket och ska bedrivas i områden där det anses lämpligt och förutsättningarna gör det möjligt. Hyggesfritt skogsbruk är något som diskuteras på regeringsnivå och resulterat i att Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket år 2022 fick i uppdrag att utreda förutsättningar och eventuella hinder kopplat till hyggesfritt skogsbruk[30]. Samtidigt skulle kunskap samlas in, sammanställas och presenteras i ett antal förslag på åtgärder för att utveckla hyggesfritt skogsbruk. Resultatet presenteras i rapporten ”Förutsättningar för hyggesfritt skogsbruk och definition av naturnära skogsbruk i Sverige”. Som rubriken på rapporten förtäljer så nämns även naturnära skogsbruk, som är en översättning av EU:s closer-to-nature forest management[31].

I rapporten[32] från Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen så föreslås följande definition av naturnära skogsbruk:

> *”Ett naturnära skogsbruk efterliknar naturliga störningsprocesser, skapar variationsrika skogar och stärker miljövärden i skogslandskapet. Brukandet sker utifrån ett landskapsperspektiv och inkluderar anpassat trakthyggesbruk, hyggesfritt skogsbruk och vissa historiska brukningsformer.”*

Hallstahammars kommun ska ha som långsiktig strategi att sköta den kommunägda skogen enligt ett naturnära skogsbruk, där olika brukningsformer används där det anses lämpligt utefter förutsättningar i landskapet. På grund av detta ska en skogsvårdsplan tas fram, där fokus hamnar på vård i stället för bruk, och där rekreations-, natur- och kulturhistoriska värden identifieras och hamnar i fokus.

För att kunna sköta skogen på ett hållbart, långsiktigt sätt bör arbetet med planering och initiering av åtgärder inom skogen skötas mer i egen regi än vad som görs idag. Idag sker planering och åtgärder enligt skogsbruksplanen i huvudsak av skogsbolag som kommunen tecknat avtal med. Genom att ta mer ansvar och göra mer i egen regi, utifrån den skogsvårdsplan som tas fram, så öppnas möjligheterna upp för ett större internt samarbete gällande skogen. Det gör det möjligt att diskutera både naturvårdsinsatser, som ett resultat av ett grönt, delvis hyggesfritt skogsbruk, och åtgärder som gynnar de sociala värdena genom exempelvis planering och utveckling av stråk och leder i tätortsnära skogsområden. Trots att det finns en framtagen skogsbruksplan ska grönstrukturplanen tillsammans med en skogsvårdsplan styra den långsiktiga, strategiska avsikten med den kommunägda skogsmarken där ett naturnära skogsbruk, med hänsyn till sociala och gröna värden, ska vara grundprincipen för det kommunala skogsbruket. Inriktningen av skogsbruket måste dock ske inom ramen för gällande skogsvårdslag.

Kommunens skogsinnehav är bara en liten del av all skog som omgärdar våra tätorter. För att främja all tätortsnära skog genom att bevara och utveckla ekosystemtjänster ska en nära dialog föras tillsammans med skogsägare och andra intressenter som berörs.

Mål och budget

Strategi

Program

Handlings-plan

[30] (Skogsstyrelsen, 2023)
[31] (European Commission, Directorate-General for Environment, 2023)
[32] (Skogsstyrelsen, 2023)

Buller och ljusföroreningar

Belysning av grönområden kan öka säkerhets- och trygghetskänslan som upplevs när man rör sig inom området. Men belysning av grönområden har samtidigt en negativ inverkan på djur, främst nattaktiva djur. Belysning av grönska ska därför undvikas om det inte är av säkerhets- och trygghetsskäl och i dessa fall ska belysningen ske med hänsyn till djurliv samt energieffektivitet. Exempel på utformning kan vara lägre armaturer, nattsänka (minska effekten på ljuset mellan soluppgång och solnedgång) rörelsedetektorer och att vara varsam med träduppplysningar. De flesta djur är mest aktiva under sommarhalvåret, och vid vintertid är djurlivet ganska inaktivt. Belysning av gröna utemiljöer för att öka säkerhet och trygghet kan därför ske under främst vintertid. Under sommartid ska vi vara väldigt restriktiva med belysning av grönska och i naturreservat ska ingen grönska belysas för att nå en upplevelsefaktor. Tysta områden, gärna i gröna miljöer, är något som också bör identifieras och bevaras.

Klicka här för att gå tillbaka till Strategi 2 under ”Mål och Strategier”.

1.12 Närhet till grönska (Strategi 3)

Den grönska som åsyftas här är definierade i inledningen som *grönområden* och *grönytor*. Definieringen diskvalificerar alltså exempelvis villaträdgårdar, åkermark och grönska i blickfånget. Egnahemsägare med tillgång till egen trädgård har möjlighet att både blicka ut över och beträda grönska i sin direkta närhet. Olika grönområden lämpar sig för olika aktiviteter beroende på områdets storlek, form och innehåll. För att bättre förstå vilken grönska som finns i våra tätorter sammanställs de i en GIS-analys baserade på bland annat resultaten från den kartläggning (medborgardialog) som gjordes 2021. Vidare har grönskan delats in i olika kategorier beroende av storlek och naturtyp.

Tillgängligheten till grönska ska förbättras vid planering och exploatering. Vidare ska hänsyn tas till omkringliggande områden, med målet att boenden inte ska ha längre avstånd än 100 - 300 meter mellan hem och grönska, där ett avstånd på 300 meter ska ses som ett tröskelvärde då dagliga besök kan ske mer sällan i grönområden vars avstånd överstiger 300 meter från bostad[33]. Vidare ska kommunen jobba efter regeln 3-30-300 när det kommer till grönska. Regeln har tagits fram som ett underlag vid planering och för att kunna räkna ut hur mycket grönska som behövs i städer, både för invånares bästa och när det kommer till klimatanpassningar[34]. Boverket nämner också 3-30-300-regeln som ska fungera som en princip och riktlinje för ett sätt att arbeta med grönare städer[35].

Mål och budget

Strategi

Program

Handlings-plan

[33] (Grahn & Stoltz, 2022)
[34] (Green Cities, 2023)
[35] (Boverket, 2023)

När det kommer till krontäckningsgrad så har även Naturvårdsverket satt ett mål inom detta och vill se en krontäckning på minst 25% år 2030[36]. 3-30-300-regeln baseras på följande:

- **3** träd – Alla ska kunna se minst tre träd från sin bostad, skola och arbetsplats
- **30** procent - Varje stadskvarter/stadsdel ska ha minst 30 procents krontäckningsgrad. Måttet krontäckningsgrad talar om hur stor del av en yta som skuggas av trädkronor
- **300** meter - Alla invånare ska ha max 300 meter till ett grönområde

När det kommer till träd inom synhåll från fönster från bostad, skola och arbetsplats så ska det vara stora träd, träden ska ha en lägsta höjd och ska kunna ses från fönster utan ansträngning. Här krävs omvärldsbevakning och uppbyggnad av metod som gör det möjligt att mäta och analysera med hjälp av GIS.

Vägen till och från grönområden och grönytor får inte hindras i större utsträckning. Med hinder menas barriärer i form av större vägar och/eller högt trafikerade vägar där det är svårt att passera som fotgängare och/eller cyklist. Till hinder hör också järnvägar, vattendrag och liknande. På liknande sätt betyder det att villagator, fartanpassade övergångsställen och cykelöverfarter samt gång- och cykelbanor är passager till och från grönområden. I våra tätorter är det gång- eller cykelavstånd till de flesta tätortsnära grönområden. För de som inte kan gå, cykla eller åka egen bil är det önskvärt att kollektivtrafiken kan stanna i närheten av grönområden. För att så många som möjligt ska kunna ta sig fram och tillbaka till våra grönområden ska vi därför arbeta för en utvecklad kollektivtrafik till våra större grönområden. Arbetet med att lokalisera hållplatser till våra grönområden ska dock inte ske inom ramen för grönstrukturplanen, utan via kollektivtrafik- och samhällsplaneringen. Vid kollektivtrafikplaneringen ska grönområden beaktas medan avvägningen sker i kollektivtrafikplaneringen.

Klicka här för att gå tillbaka till Strategi 3 under ”Mål och Strategier”.

1.13 Beakta kulturmiljöer och biologiskt kulturarv (Strategi 4)

En stor del av dagens natur är skapad genom kulturell påverkan. I Hallstahammars kommun är detta tydligt genom den blåa ryggraden, Kolbäcksån, som sträcker sig genom kommunen och som har spelat stor roll för människa och landskap. Här har vattnet dämts upp för att utvinna vattenkraft till industrierna längs vattendraget. Närheten till vatten har sedan långt tillbaka i historien varit värdefullt och eftertraktat och detta har lett till spår i landskapet. Men det finns även andra typer av kulturmiljöer som präglat dagens landskap, både gällande natur- och socialt värde, så som parker, trädalléer, byggnadsminnen och odlingslotter.

Till höger i kartan syns bland annat information från Fornsök[37] gällande fornlämningar, möjliga fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar.

[36] (Green Cities, 2022)
[37] (Riksantikvarieämbetet, 2023)

Med biologiskt kulturarv menas natur som berättar om kultur. Det utgörs av ekosystem, naturtyper och arter som uppstått, utvecklats eller gynnats genom människans nyttjande av och påverkan på landskapet och vars långsiktiga fortlevnad förutsätter eller påverkas positivt av brukande och skötsel[38].

Vid planläggning kan det hända att områden blir som isolerade öar. Dessa områden ska utvecklas och bli en del av helheten. Helheten som vi ser i grönstrukturplanen är våra tätorter, men djur och växter rör sig oavsett tätortsytor och markägare. De omnämnda ytorna hittas främst i tätorterna och med hjälp av det framtagna GIS-materialet kan vi arbeta med dessa ytor vid framtida planering, planläggning och skötsel. När det planläggs för nya grönområden, förbättrar ett befintligt eller på något annat sätt gör en förändring på allmän plats ska det kommuniceras det med hjälp av skyltning och information på webben. Om eventuella kulturmiljöer kan komma att påverkas ska samverkan ske, både med lokala intressenter och ansvariga myndigheter, för att säkerställa tydlig information, kommunikation och att eventuella åtgärder är förankrade och inte skadar befintliga natur- och kulturvärden.

Klicka här för att gå tillbaka till Strategi 4 under ”Mål och Strategier”.

1.14 Stärka och utveckla blå-gröna stråk (Strategi 5)

Genom att stärka de blåa och gröna stråken så gynnas både den biologiska mångfalden och de ekosystemtjänster stråken förser oss med. Det finns många små grönytor i form av grönska i blickfånget, som till exempel vägkanter, refuger och liknande, som kan upplevas små och obetydliga, men som måste ses i ett större sammanhang då de bidrar till biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Att röra sig fritt i grönska är bra för människan då grönskan har en avslappnande effekt. Under varma dagar ger den svalka, renar luften, den minskar buller från fordon och verksamheter samt förser oss med naturens ljud såsom fågelsång och vindsus i trädkronor.

Möjligheten att ta sig till olika grönområden varierar för invånare i kommunen. Tanken är därför att grönstrukturplanen ska fungera som en guide vid planering och utförande, för att underlätta för invånare att ta sig till grönområden till fots och med cykel. Utöver detta ska grönstrukturplanen visa på sammanhängande grönska som gör det möjligt att ta sig genom våra tätorter i gröna stråk. I och kring Hallstahammars tätort finns stora gröna områden såsom Motionscentrum, Kvarnskogen, Skantzöområdet och Valstalunds naturreservat. Inne i tätorten finns dock inga tydliga stråk där människor kan färdas genom eller bredvid grönområden, till fots eller på cykel. Kolbäcks tätort är omgärdat av åkermark, men det finns några områden utanför tätorten där Kyrkbyåsens naturreservat är ett bra exempel. Norr om Vallmo finns även ett grönområde längs åsen och vidare längs Kolbäcksån upp mot Sörstafors. I Strömsholm finns det gott om natur tätt inpå bebyggelsen. Möjligheterna för människor att röra sig genom tätorterna, antingen via eller längs med blå-gröna stråk ska underlättas och stärkas.

[38] (Riksantikvarieämbetet, 2023)

Likt en blå-grön ryggrad sträcker sig Kolbäcksån och Strömsholmsåsen från norr till söder, genom hela kommunen, vilket medför en unik karaktär och många natur- och kulturvärden knutet till dess miljö, både genom rekreation, spridningsvägar för olika arter och kulturmiljöer. Möjligheterna att röra sig längs åsen och ån hela vägen genom kommunen bör användas och utvecklas. Det ger ett unikt tillfälle att erbjuda invånare och turister fantastiska miljöer i ett naturrikt brukslandskap. Tillsammans med markägare och andra intressenter såsom Kanalbolaget, turistföretag och föreningar ska en dialog föras och möjligheterna för människor att röra sig längs med hela kanalen och åsen ska lyftas.

För att stärka blåa stråk ska förvaltningsplanerna och miljökvalitetsnormerna för norra Östersjön vattendistrikt följas. Därför ska den kommunala VA-planeringen och grönstrukturplanen gå hand i hand. Hallstahammars kommun ska följa och underlätta utvecklingen av arbetet med en mellankommunal vattenplanering i Kolbäcksån. Hela avrinningsområdet är stort och täcker många kommuner, vilket medför att ett samarbete måste finnas på plats för att kunna fokusera på och genomföra rätt åtgärder som ger mest effekt, kopplat till nationella mål gällande vatten.

Vidare ska Hallstahammars kommun vara delaktig i arbetet med hur Kolbäcksån, med Strömsholms kanal och intilliggande natur, påverkas av en eventuell restaurering och rivning av vandringshinder. Det är viktigt att koppla påverkan till erosion då det finns förorenade områden längs med ån som kan bli påverkade på ett eller annat sätt av eventuella rivningar.

Klicka här för att gå tillbaka till Strategi 5 under ”Mål och Strategier”.

1.15 Stärka och utveckla gröna sociala värden (Strategi 6)

Under våren 2021 genomfördes en kartläggning av grönstrukturen i Hallstahammars kommun där medborgare med hjälp av ett digitalt verktyg kunde placera ut punkter på karta och ange vilken typ av kvalitet de områden som ofta besöktes hade. Följande 9 olika typer av kvaliteter kunde väljas:

- Friluftsliv
- Fysisk aktivitet
- Kulturupplevelse
- Lekmöjlighet
- Äta fika och grilla
- Naturupplevelse
- Promenad
- Sol och bad
- Rekreationsmöjlighet

Dessa kvaliteter kan fungera som underlag för klassificering av grönska med sociala värden, vid underhållsplaner och samhällsplaneringen i stort. Vid behov kan även fler karteringar göras. Vidare är det viktigt att grönområden och grönytor är tillgängliga, nära och attraktiva.

För att arbeta vidare med att stärka och utveckla gröna sociala värden kan fler medborgardialoger genomföras och resultatet kan därefter, med hjälp av GIS, analyseras. Genom att exempelvis analysera hur våra medborgare och besökare tar sig till grönska kan det underlätta arbetet med att utveckla gröna stråk och binda ihop olika grönområden och grönytor.

Kommunikation

Kommunicering av grönstrukturen är en viktig del för att skapa förståelse och acceptans för naturen. Olika former av kommunikation och kanaler ska användas för att tillgodose behov och nytta. Naturen formas av tidens tand och gröna områden uppfattas ofta som kontinuerliga och att de alltid sett likadana ut. Förändringar av grönstrukturen kan därför ofta uppfattas som negativt, då det ofta leder till en väsentlig visuell skillnad. Därför är det av stor vikt att kommunicera dessa förändringar och förbättringar till våra kommuninvånare och besökare. Viktigt är också att tydligt förklara syftet med förbättringen, hur den påverkar det direkta området och omkringliggande områden samt att den ingår i ett större arbete med all grönstruktur. Det kan vara skyltar i grönområden som visar varför det ser ut som det gör idag, vad det är för arter som lever där och om det finns något kulturellt värde på platsen. Det kan vara tryckta medier för besökare och invånare som vill utforska den tätortsnära naturen. Det kan vara digital information i kartor och på webben. Grönstrukturplanen är även tänkt att vara digital, så att text och bild finns tillgängligt tillsammans med interaktiva kartor.

Barnens perspektiv

Hallstahammars kommun ska beakta barnens perspektiv vid planering som rör grönstrukturen. Aktivitet och rörelse är viktigt för barns hälsa och prestationer i skolan. Genom att ta hänsyn till barns perspektiv vid planering, utformning och förvaltning av grönstrukturen kan det bidra till måluppfyllelse för andra områden än natur och miljö, till exempel de nationella miljömålen: Mål 3) god hälsa och välbefinnande, Mål 4) god utbildning och Mål 10) minskad ojämlikhet för att nämna några.

Äldres perspektiv

Hallstahammars kommun är en äldrevänlig kommun och grönstrukturen erbjuder möjligheter att stärka arbetet med att bli ännu mer äldrevänlig. En kommun med en varierande och sammanhängande grönstruktur ökar möjligheterna för äldre att utnyttja grönska för rekreation och återhämtning. Forskning har visat att detta är mycket positivt för individen och måendet. Utformningar av ”sinnenas trädgårdar” vid äldreboenden, i syfte att väcka positiva känslor, att skapa lugn och utmana sinnet har gjort stort avtryck inom bland annat demensvården.

Funktionsvariationsperspektiv

Hallstahammars kommun ska sträva efter att grönskan ska vara så tillgänglig som möjligt, oavsett funktionsvariation eller inte. Det kan till exempel handla om tydliga markeringar vid entréer för större grönområden, grusade stigar där det är lämpligt och möjligt samt riktade insatser och samarbeten inom kommunens verksamheter för att öka ambitionsnivån och tillgängligheten.

Klicka här för att gå tillbaka till Strategi 6 under ”Mål och Strategier”.

1.16 Gröna dialoger och samverkan (Strategi 7)

I arbetet med grönstrukturen har ett GIS-skikt över all grönstruktur i kommunen tagits fram. Detta skikt ska utvecklas och löpande uppdateras genom samverkan och fungera som underlag till fysisk planering och skötselåtgärder. Allteftersom markområden planläggs kommer naturvärdesinventeringar att hjälpa till att stärka detta arbetsmaterial. En naturvärdesinventering bör, enligt tidigare, genomföras om det finns behov vid nya detaljplaner. När en förändring på allmän plats sker ska den förändringen samrådas internt, till exempel i nedan nämnda forum. GIS-materialet kan användas som underlag och vid behov kan en naturvärdesinventering genomföras. Nedan följer en redogörelse för Hallstahammars kommuns organisationsstruktur kopplat till arbetet med grönstrukturen.

Ansvarsfördelning inom kommunen

Kommunstyrelsen ansvarar för den översiktliga planeringen såsom planprogram, översiktsplaner och detaljplaner. Kommunstyrelsen fullgör ansvaret för icke planlagd mark (till exempel tätortsnära skog, jordbruksmark och kommunala naturreservat), ansvarar för mark- och bostadspolitiken samt försäljning, förvärv, upplåtelse, byte och expropriation av mark, fastigheter, småhustomter och tomträtter.

Tekniska nämnden ansvarar för skötsel av allmän plats- och kvartersmark samt planering och skötsel av grönområden och grönytor inom detaljplanelagda områden. Här ska dock kommunen ses som en enda enhet och planering av skötsel kan därför bedrivas över enheterna. Vidare förvaltar tekniska nämnden kommunens fasta egendom.

Kultur & fritidsnämnden ansvarar i samråd med tekniska nämnden för skötsel av anläggningar för idrott, kultur- och fritidsliv och verkar för att behovet av mark, anläggningar och lokaler för detta behov tillgodoses. Vidare ansvarar de för tillgång och verksamhet i idrottshallar, fritidsanläggningar, bad, allmänna badplatser, camping, motionsspår, vandringsleder och konstisbanor.

Bygg- och miljönämnden uppfyller det tillsynsarbete via lagar och förordningar kopplat till miljö vilket bland annat innebär att svara för kontrollen av miljö- och hälsoskyddet, livsmedelssäkerheten samt naturskyddet inom kommunen och därvid verka för att dessa frågor tillgodoses samt att främja en god miljövård i kommunen och bedriva aktiv miljöinformation.

I social- och arbetsmarknadsnämnden, äldrenämndens samt barn- och utbildningsnämndens kärnuppdrag ingår inte planering och skötsel av grönområden, men alla nämnder påverkas av övriga nämnders arbete med grönska. Livskraftiga grönområden i form av exempelvis skolskogar kan användas i skolans undervisning och som avstressande miljöer. Likaså kan grönområden och grönytor användas med fokus på grön rehab, med syfte att föra människor närmare arbetsmarknaden. Den gröna miljön kan även spela en avgörande roll när det kommer till återhämtning, utbildning och integration. Oavsett om det gäller planering för skolor, boende för funktionsvariationer eller trygga äldreboenden så ska frågor kopplade till grönstrukturen diskuteras i interna grupper/forum där alla nämnder som är påverkade ingår och har möjlighet att argumentera för sin sak.

Gränsöverskridande samråd och samarbete

När vi detaljplanelägger nya grön- och naturområden, eller ändrar befintliga, måste skötselbehovet av det området planeras, beslutas och tas med i kalkylen. Det måste utgå tillräckligt med resurser till förvaltningen av grönområden och grönytor i kommunen för att de ska kunna bli hållbara. Under arbetet har vi sett att det finns ett behov av nära samarbete över enheterna vid planering av grönstrukturen med praktisk kunskap och erfarenhet av hållbar planering, genomförande och förvaltning av grönstrukturen. Det har påbörjats ett samarbete mellan teknisk förvaltning och kommunstyrelseförvaltningen för planering av skötsel och GIS-frågor vilket bör utvecklas ytterligare.

Diskussioner rörande planering, exploatering, förbättring, utveckling, utbildning och förvaltning av grönstrukturen ska ske i olika forum med exempelvis skolor och ideella föreningar. Innan en förändring på allmän plats sker ska det samrådas internt. Medarbetare som arbetar med skötsel av grönområden och grönytor ska ha den kunskapen som krävs för att skötseln genomförs på ett hållbart sätt så att grönstrukturen blir stabil. Om medarbetare som planerar och projekterar inte har den kunskapen som krävs för att grönområdena i längden blir stabila, förser oss med ekosystemtjänster och är rika på naturvärden ska denna kunskap samlas in genom samverkan och dialoger. Alla medarbetare i kommunen ska känna till grönskans fördelar och hur alla kan dra sitt strå till stacken för att vårda grönstrukturen.

Klicka här för att gå tillbaka till Strategi 7 under ”Mål och Strategier”.

Mål och budget

Strategi

Program

Handlings-plan

4. Indelning av grönstrukturen

I första hand ska grönstrukturplanen vara ett medel för att stärka naturvärden och ekosystemtjänster så att grönstrukturen i Hallstahammars kommun blir stabil för både nuvarande och kommande generationer. En stabil grönstruktur förser i sin tur människor med ekosystemtjänster och gröna områden med goda möjligheter för möten, rekreation och andra liknande aktiviteter. Vidare ska ta hänsyn tas till barn och äldre när vi planerar, exploaterar, förbättrar och förvaltar grönstrukturen.

I grönstukturplanen är grönstrukturen uppdelad och definierad i olika kategorier och ytor. Skälet till detta är att det vid efterkommande skötselplan ska kunna vara applicerbart och tillgängligt i det dagliga arbetet, så väl som vid både planering och faktisk skötsel. Långsiktigt så leder detta till att arbetsmaterialet med ytor i GIS-format kan uppdateras löpande, utan att grönstrukturplanen med mål och strategier behöver revideras. Definitionen av grönstrukturen ska även vara till hjälp vid detaljplanering, dels för att se vilken typ av grönska som planområdet behöver förstärkas med och för att lättare förklara ett område eller yta i planbeskrivningen. Oavsett kategori är det viktigt att lyfta fram vardera områdes möjlighet till klimatanpassning genom exempelvis bullerdämpning, skuggning av träd och uppsamling av dagvatten vid skyfall.

I Hallstahammar har vi tagit fram fyra olika kategorier av grönstruktur:

- Tätortsnära skog
- Grönområden
- Grönytor
- Grönska i blickfånget

Vid framtagande av kategorierna ovan har fokus legat på storlek, marktäcke, skötsel och eventuell användning. Viktigt att poängtera är även att respektive kategori även kan fungera som passage för människor eller spridningsväg för olika arter, så kallade gröna passager och/eller spridningskorridorer. Långsiktiga mål för respektive kategori anges i skötselplanen. Nedan redogörs för hur de olika kategorierna ska kännetecknas och vad de bör innehålla.

4.1 Grönområden och grönytor

Grönområden är områden med växlande karaktär som innehåller olika typer av marktäcke (naturtyper). Ett grönområde kan bestå av flera sammanhängande grönytor och klassas som ett grönområde om storleken överstiger 0,5 hektar[39]. Det kan vara mer vildvuxna områden som lämnats för fri utveckling på så sätt att en hög krontäckningsgrad hjälper till att minska växtligheten på marken eller att stigar där människor rör sig regelbundet sköter sig själva genom upptrampning och inte växer igen. Men det kan även innebära skötsel så att bryn hålls öppna och undervegetation hålls ner samt att gräspartier både klipps och

Mål och budget

Strategi

Program

Handlings-plan

[39] (SCB, 2019)

ytor lämnas att växa. Det ska även finnas möjlighet till lekmöjligheter och fysiska aktiviteter. Det kan finnas ordnade planteringar där marken är maskinskött.

Ett grönområde ska vara tillgängligt för allmänheten och det ska finnas tydliga entréer till grönområden och delar ska vara tillgängliga för de med funktionsnedsättningar. Det kan handla om grusade stigar med tydliga referenser för vita käppar och bord där rullstolar får plats. Det är av vikt att lyfta fram grönområden som är större än 1 hektar då forskning har visat ytor med denna storlek innehar fler viktiga upplevelsevärden[40].

Grönytor är områden som är mindre än 0,5 hektar. Det kan vara en klippt gräsmatta som inbjuder till bollsport eller picknick. Det kan vara en träddunge med markväxter som inbjuder till naturupplevelser i form av flera olika arter. Samtidigt kan det fungera som en passage för människor från ett område till ett annat. Grönytor kan ofta kopplas ihop med bostadsnära grönska och givetvis finns det ännu fler sätt för hur bostadsnära grönska kan vara utformad, det som är viktigt är att det finns en grönyta som inbjuder till någon form av vistelse och att det inte ska vara för stora avstånd från bostäder.

Forskning visar att om avståndet till grönska är större än 300 meter från bostaden så är det mindre sannolikt att människor besöker området eller tar bilen till området. Därför ska Hallstahammars kommun sträva efter att avståndet till grönska från bostad, skola och förskola inte överstiger 300 meter, så att invånare i Hallstahammars kommun på ett enkelt sätt kan ta sig till grönska.

4.2 Grönska i blickfånget

Det finns många områden med grönska som kan tyckas obetydliga men som tillsammans bidrar till biologisk mångfald och som erbjuder ekosystemtjänster. Det kan röra sig om delar av ett grönområde eller grönyta som till exempel refuger, gräskanter, alléer eller små ytor som vanligtvis inte besöks eller används för något specifikt ändamål. Kort och gott kan det vara grönska i blickfånget som passeras men inte vanligtvis beträds. Vilka ytor som definierats som grönska i blickfånget styrs av vilken natur- och undertyp ytorna har samt deras placering i landskapet.

Dessa ytor bör ses i ett större sammanhang och genom ett övergripande perspektiv kan dessa små öar i landskapet spela stor roll för helhetsbilden. Dessa ytor kan behöva ett större skötselbehov i början, innan det har etablerat sig, för att på sikt kräva mindre skötsel än till exempel en remsa klippt gräsmatta. Grönska i blickfånget kan också spela en stor roll för klimatanpassningar och den biologiska mångfalden. Exempelvis kan vägrenar slås senare på året för att gynna pollinerande insikter och gräsytor kan delvis få växa igen och samla upp dagvatten vid kraftigare nederbörd.

Mål och budget

Strategi

Program

Handlings-plan

[40] (Boverket, 2023)

4.3 Gröna passager och spridningskorridorer

Sammanhängande grönska fungerar som passager för människor och spridningskorridorer för djur som rör sig mellan olika områden. Den sammanhängande grönskan behöver identifieras och pekas ut som länkar i landskapet, så att värden kan undersökas, utvecklas och bevaras.

Det finns inga genomförda undersökningar på hur våra invånare och besökare i Hallstahammar rör sig till fots eller cykel i grönområden men människor i allmänhet tenderar att ta den genaste vägen. Vid planering av grönstrukturen, eller delar därav, som fungerar som passager bör ett resonemang föras huruvida passagen ska vara så gen som möjligt för att vara effektiv eller om den ska slingra sig fram för att ha ett rekreationsperspektiv, givetvis genom att samtidigt upplevas som ett säkert grönområde. Utformningen kommer även att bestämma skötselbehov.

Spridningsvägar behövs för att arter, både växter och djur, ska kunna sprida sig i landskapet. När spridningsvägar blir hindrade, av bebyggelse eller andra barriärer, minskar möjligheterna för olika arter att etablera och sprida sig i landskapet.

4.4 Tätortsnära skog

Tätortsnära skog är områden som ingår i Hallstahammars kommuns skogsbruksplan och kan innehålla flera olika skogstyper. Den tätortsnära skogen är i många fall sammanhängande med större skogspartier som sträcker sig långt utanför tätorterna. Grundtanken är att dessa områden ska upplevas som stora och kan bjuda in till flera olika kategorier av sysselsättning. Det kan röra sig om vilda, ej hävdade områden som erbjuder möjlighet till promenader, naturupplevelser, friluftsliv och rekreation. I den tätortsnära skogen finns även motionsspår, vandrings- och cykelleder. Samtidigt kan det vara mer ordnade, hävdade områden som erbjuder möjlighet till lek, fysiska aktiviteter och gröna möten.

Till den tätortsnära skogen kan det finnas behov av att transportera sig en längre sträcka för att nå området. Delar av den tätortsnära skogen ska vara tillgänglighetsanpassad. Det kan handla om grusade stigar med tydliga referenser för vita käppar och bord där rullstolar får plats.

4.5 Naturtyper och undertyper

Samtliga kategorier av grönstrukturen är kategoriserade enligt SS 199000:2014 (Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI)). Ytorna är indelade i *Naturtyp* och tillhörande *Undertyp* och har kategoriserats med hjälp av fjärranalys, en del fältarbete samt tillgång till redan kartlagd GIS-data (exempelvis ängs- och betesmarksinventeringen från Jordbruksverket). Detta innebär att ett grönområde på exempelvis fem hektar kan bestå av fem olika grönytor med olika natur- och undertyper men som tillsammans bildar ett grönområde som är tillgängligt för allmänheten.

Följande natur- och undertyper har identifierats:

Tabell 1. Lista över olika naturtyper (enligt SS 199000:2014)

Naturtyper		
Antropogen limnisk miljö	Igenväxningsmark	Skog och träd
Djup sjö	Infrastruktur och bebyggd mark	Park och trädgård
Grund sjö	Sandmiljö	Äng och betesmark
Vattendrag	Åkermark	
Småvatten		
Sankmark		

Tabell 2. Lista över olika undertyper (enligt SS 199000:2014)

Undertyper		
Allé	Banvall	Bäck
Artrik silikatgräsmark nedanför trädgränsen	Kalhygge	Damm
Barr- och blandskog	Koloniområde	Fontän
Barrskog	Kraftledningsgata	Fuktäng med blåtåtel eller starr
Blandskog	Kultiverad fodermark	Kanal
Delvis trädklädd gräsmark	Kyrkogård	Mosse
Klippt gräsmark	Lekplats	Pool
Löv- och blandskog	Plantering	Sjö
Lövskog	Slottspark	Småbåtshamn
Skyddsvärda träd	Trädgård	Utdikning
Triviallövskog	Trädplantering	Å
Trädklädd betesmark	Vägkanter	Åholme
Trädklädd gräsmark	Öppen mark	Åkerholme
Åsbarrskog	Öppen sandmark	
Ädellövskog		
Öppen gräsmark		

Tabell 3. Exempel på attribut över karterade ytor med både natur- och undertyp.

Naturtyp	**Undertyp**
Antropogen limnisk miljö	Kanal
Vattendrag	Å
Park och trädgård	Trädgård
Skog och träd	Barr- och blandskog
Park och trädgård	Delvis trädklädd gräsmark
Infrastruktur och bebyggd mark	Vägkanter

Mål och budget

Strategi

Program

Handlings-plan

5. Hallstahammars kommuns gröna identitet, karaktär och historia

5.1 Hallstahammars kommuns gröna identitet

Hallstahammar kommuns geografiska läge och de geologiska strukturer som skapats genom historien har format den gröna identiteten. Efter den senaste istiden var hela kommunens areal belägen under Yoldiahavets vattenyta. Efter att landmassorna höjdes, ca 9300 år före vår tid, så bildades Ancylussjön, men fortsatt var kommunens yta under havsnivån[41]. Det var först för 8000 år sedan de nordligaste kommundelarna steg upp ur havet.

Inlandsisens tillbakadragande skapade Strömsholmsåsen och Kolbäcksån, som sträcker sig i nord-sydlig riktning genom hela kommunen och isälvsavlagringar längs åsen har skapat förutsättningar för nuvarande vegetation. På de mer låglänta kommundelarna avsattes lermark som tillsammans med havs- och sjösediment gjorde marken bördig och dessa marker är idag i huvudsak produktiv jordbruksmark. Inlandsisen lämnade även områden med jordarten morän som idag täcks av mer sammanhängande barrskog, som öar i jordbrukslandskapet. Mälarens stränder är nu bevuxna med ädellövskog eller består av sanka madmarker där åkermark brutits ända ner mot vattnet. Invallningar som hindrar översvämning av denna strandnära åkermark har anlagts vid Lagårdssjön och Strömsvik.

Trots kommunens ringa areal varierar naturen kraftigt. Längs Mälaren i kommunens söndra del dominerar ädellövskogar medan de centrala delarna av kommunen består till stor del av åkerarealer med inslag av triviallövskog och morän med mindre arealer barrskog. I de nordliga delarna tar ett mer sammanhängande barrskogsområde över som sträcker sig vidare upp mot bergslagen. Variationerna i naturtyper gör avvägningar vid grönstrukturplanering svårare eftersom de olika naturtyperna domineras av sina specifika arter. Det kan därför saknas förutsättningar att skapa exempelvis spridningskorridorer för arter över större områden på grund av landskapets skiftningar och förutsättningar.

Bebyggelse- och infrastruktur bryter det ursprungliga, naturligt skapade landskapet. Avsaknad av grönstrukturer i tätorter skapar negativa gränser mellan tätort och omgivande naturlandskap, vilket påverkar tätortens karaktär. I Hallstahammars kommun finns tre definierade tätorter som alla präglas av småskalighet.

[41] (Wastenson, Raab, & Vedin, 1995)

5.2 Tätorternas gröna karaktär

Hallstahammars tätort

Naturen runt Hallstahammars tätort varierar. De södra delarna omges av jordbruksmark medan de norra delarna omges av i huvudsak barrskog. Vissa stråk av skog finns bevarade i tätorten och ger förutsättningar för en sammanhållen grön struktur eller kilar på ömse sidor om tätorten. I nord-sydlig riktning varierar naturtyperna ännu mer, vilket försvårar sammanhållningen av grönstrukturer som gynnar vissa artgrupper. Dock är Kolbäcksåns stränder genom tätorten i stora delar opåverkade, vilket gör dem till både en värdefull spridningskorridor för arter som är knutna till just den typen av habitat samt starkt bidragande till friluftsliv och rekreation.

Vissa delar av tätorten saknar allmänna grönområden. Det innebär att avstånd från bostäder till grönområden ibland kan vara mer än 300 meter, vilket är ett vedertaget mått för bedömning av möjligheten att utöva friluftsliv. Tomtmark inom privatägda fastigheter är således ett viktigt bidrag till den samlade grönstrukturen om inte nya, tillgängliga grönområden kan skapas.

Skogslandskapet som omger tätortens norra delar bidrar starkt till boendemiljöers attraktionskraft. I de nordöstra delarna finns motionscentrum med bland annat elljusspår och uppmärkta leder, för både vandring och cykling. Här går det att vandra vidare ut på Bruksleden, en 25 mil lång vandringsled som går genom Västmanland upp till södra Dalarna. Här finns också en skidbacke med tillhörande knapplift. I sydost har Valstasjöns naturreservat nyligen bildats vilket angränsar direkt mot befintlig och planerad bostadsbebyggelse. Området är cirka 75 ha stort och genom reservatsbildningen har området skyddats från exploatering, och förblir därför en värdefull miljö för friluftsliv och biologisk mångfald. Sjön som ligger i reservatet är bland annat en viktig biotop för groddjur. Skyddet av marken ger också förutsättningar för etablering av hållbart bostadsbyggande, där tillgång till bostadsnära natur-och rekreationsområden är tillgodosedda. Norr och öster om reservatet finns möjlighet för bebyggelse att expandera, så länge en sammanhängande grönstruktur kan bevaras i landskapet.

Ett stenkast från centrum ligger Sörkvarnsforsens naturreservat. Reservatet består av stränder och forsöar klädda med lövskog. Reservatet hyser ett rikt växt- och djurliv och här finns flera sällsynta växter, till exempel krissla och bågsäv. Fågellivet är rikt med bland annat häckande mindre hackspett och kungsfiskare. Det här området hyser en av de sista outbyggda forssträckorna i Kolbäcksån.

Kolbäcks tätort

Naturen runt Kolbäcks tätort domineras av jordbruksmark och tillgången till områden för rekreation och friluftsliv är därmed begränsad. Norr om tätorten och upp mot Amsta finns rester av Strömsholmsåsen som tidigare brutits ut för åtkomst av naturgrus. De kvarvarande resterna av åsen växer sakta igen med framför allt tallskog. Vissa sandblottor i anslutning till Amsta hålls öppna för att gynna flora och fauna knuten till denna typ av habitat, exempelvis sandlevande insekter. Potential finns att stärka området ytterligare genom tillskapande av nya sandblottor i solbelysta lägen. I åsens riktning från centrum och norrut finns en discgolfbana. I övrigt är det här, tillsammans med Kolbäcksåns strandzoner, det enda strövområde som är tillgängligt norr om Kolbäcks tätort, på östra sidan om Kolbäcksån. I tätortens västra delar finns ett mindre skogsområde i anslutning till villabebyggelsen i Vänsta.

I de centrala delarna av tätorten utgör Strömsholmsåsen i princip all befintlig naturlig grönstruktur. Kolbäcksåns stränder genom tätorten är i huvudsak bebyggda och saknar strandskog. Den mosaik av vegetation som finns inom tomtmark blir därför extra viktig för det samlade grönstrukturella värdet.

Öster om tätorten finns jordbruksmark och ett sammanhängande industriområde. Tillgänglighet till markområden och de biologiska värdena är därmed starkt begränsade. Vinbäcken, som har källflöden från kommunens nordliga delar, rinner genom jordbrukslandskapet och meandrar kraftigt i en djup bäckravin innan den når Kolbäcks tätorts östra del och mynningen i Kolbäcksån. De meandrande delarna av bäcken ger förutsättning för biologisk mångfald och genom att tillgängliggöra området genom enklare broar och stigar kan ytterligare rekreationsytor skapas för kolbäcksborna.

Direkt söder om tätorten är en del av Strömsholmsåsen fortfarande intakt och skyddad genom Kyrkbyåsens naturreservat och området är även ett Natura 2000-område. Naturreservatet omfattar ett cirka 600 meter långt parti av Kolbäcksåsen. Åsen präglas av ett högvuxet tall-bestånd och i gläntor vandrar bland annat ek och rönn in.

Kolbäcksåns krökning genom tätorten gör att områden söder om tätorten är mindre tillgängliga för invånare norr om Kolbäcksån. Hallstahammars kommun har förvärvat mark längs Kyrkbyåsen och planer finns att bättre binda samman norra och södra tätortsdelarna genom att en bro för gång- och cykeltrafik byggs över Kolbäcksån. På så sätt skapas bättre förutsättningar för inkludering och tillgång till rekreationsområden.

Söder om Kolbäck ligger Mölntorp som, likt Kolbäcks tätort, i stor utsträckning omgärdas av jordbruksmark. Den mer småskaliga bebyggelsen och infrastrukturen gör ändå befintliga grönstrukturer mer tillgängliga. Naturliga grönstrukturer i tätorten är främst strandskogar (alskog) längs Kolbäcksån. Här passerar Kolbäcksån kraftstationen vid Westerqvarn, som har anor ändå tillbaka till 1400-talet. För att gynna den biologiska mångfalden har en fisktrappa anlagts, vilket minskar den påverkan på flora och fauna som dammluckor har. Strax nordväst om Westerqvarn ligger Strömsholms golfbana, vilket utgör ett stort område för rekreation. Här sträcker sig en cykelled som fortsätter upp på Kyrkbyåsen och vidare genom Kolbäck, längs ån och kanalen.

Mål och budget

Strategi

Program

Handlings-plan

Strömsholm och Herrskogen

Strömsholm kännetecknas av slottsmiljön kring Strömsholms slott. En stor del av området är naturreservat med månghundraåriga och grova ekar. Här präglas området av hästens närvaro med långvarig hästhållning genom arméns rid- och körskola och på senare tid Ridskolan Strömsholm (en av tre riksanläggningar i Sverige) som har bidragit till att hålla landskapet öppet. Ädellövskogar och trädklädda betesmarker (ekhagar) bidrar starkt till höga biologiska värden och tillgängligheten till grönstruktur är i huvudsak god. Samtliga naturreservat i området är utpekade som Natura 2000-områden och de biologiska värdena är i ett europeiskt perspektiv mycket höga. Av insekter noteras bland annat läderbagge och ekhästmyra, där ekhästmyran är akut hotad och förekommer sannolikt inom Nordeuropa bara på ett fåtal träd i Strömsholm[42]. Skötsel av naturreservateten sker idag genom beteshävd av främst nötkreatur och får. Plantering av ek sker också för att i framtiden trygga tillgången på äldre ekar.

I Strömsholms södra delar finns Borgåsund, en bebyggd udde som på vardera sida omgärdas av Mälaren. Vatten är därför tillgängligt i hög utsträckning. Strömsholmsåsen norr om Borgåsund är i huvudsak intakt och ingår i Strömsholms naturreservat. Åsen är bevuxen med äldre tallskog med inslag av hassel och rönn och erbjuder Borgåsundsborna tillgänglig grönstruktur med intressanta geologiska och biologiska värden. Strax väster om Strömsholm finns området Herrskogen, som gränsar mot Köpings kommun i väst. Här finns naturen runt hörnet och direkt söder om Herrskogen finns ett tillgängligt skogsområde med högt inslag av lövskog. Skogsområdets rekreationsvärde skulle öka genom regelbunden skötsel av stigar och underröjning av de stora ekarna som är klassade som naturminnen.

Mål och budget

Strategi

Program

Handlings-plan

[42] (SLU Artdatabanken, 2023)

5.3 Referenser

Boverket. (2019). *Grönska och vatten reglerar temperaturen vid värmeböljor*. Hämtat från https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/teman/ekosystemtjanster/naturen/betydelse/reglerar-temp/

Boverket. (2022). *ESTER – verktyg för kartläggning av ekosystemtjänster*. Hämtat från https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/teman/ekosystemtjanster/verktyg/ester/

Boverket. (2023). *Att arbeta med riktlinjer i grönplaneringen*. Hämtat från Boverket: https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/teman/gronplan/att-arbeta/riktlinjer/

European Commission, Directorate-General for Environment. (2023). *Guidelines on closer-to-nature forest management*. Hämtat från https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/2d1a6e8f-8cda-11ee-8aa6-01aa75ed71a1

FSC. (2023). Hämtat från Certifiering av skog: https://se.fsc.org/se-sv/skogsbruk/certifiering-av-skog

Grahn, P., & Stoltz, J. (2022). *Indikatorer för hälsopromoverande urbana grönområden.* Stockholm: Naturvårdsverket. Hämtat från https://www.naturvardsverket.se/498dd9/globalassets/media/publikationer-pdf/7000/978-91-620-7043-4.pdf

Green Cities. (2022). *Naturvårdsverkets mål: Minst 25 procents krontäckning*. Hämtat från Green Cities: https://se.thegreencities.eu/naturvardsverkets-mal-minst-25-procents-krontackning/

Green Cities. (2023). *Fakta om 3-30-300*. Hämtat från https://se.thegreencities.eu/fakta-om-3-30-300/

Hallstahammars kommun. (2018). *Klimatanpassningsplan 2018-2025.* Hämtat från Hallstahammars kommun: https://hallstahammar.se/download/18.5790358c168f2d2b939458f2/1550481779306/Klimatanpassningsplan%20med%20f%C3%B6rstudie.pdf

Hansson, E. (2023). *Natursidan*. Hämtat från Fina ängsmiljöer hittades när kommun inventerade grönytor: https://www.natursidan.se/nyheter/fina-angsmiljoer-hittades-nar-kommun-inventerade-gronytor/

Länsstyrelsen Västmanland. (2019). *Regional handlingsplan för grön infrastruktur.* Hämtat från https://www.lansstyrelsen.se/vastmanland/samhalle/planera-bygga-och-bo/gron-infrastruktur/regional-handlingsplan-for-gron-infrastruktur%E2%80%8B%E2%80%8B%E2%80%8B.html

Länsstyrelsen Västmanland. (2022). *Västmanlands skogsstrategi 2030.* Hämtat från https://www.lansstyrelsen.se/vastmanland/om-oss/vara-tjanster/publikationer/2022/vastmanlands-skogsstrategi-2030.html

Naturvårdsverket. (2014). *Allé.* Hämtat från Beskrivning och vägledning för biotopen Allé: https://www.naturvardsverket.se/globalassets/vagledning/skyddad-natur/biotopskyddsomraden/01-alle-2014-04-15.pdf

Naturvårdsverket. (2015). *Guide för värdering av ekosystemtjänster*. Hämtat från https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/samhallsplanering/ekosystemtjanster-guide-for-vardering/

Naturvårdsverket. (2016). *Ekologisk kompensation - en vägledning om kompensation vid förlust av naturvärden.* Hämtat från https://www.naturvardsverket.se/globalassets/media/publikationer-pdf/0100/978-91-620-0179-7.pdf

Naturvårdsverket. (2017). *Ekosystemtjänstförteckning med inventering av datakällor.* Hämtat från https://www.naturvardsverket.se/publikationer/6700/ekosystemtjanstforteckning-med-inventering-av-datakallor/

Naturvårdsverket. (2023). *Ekosystemtjänster*. Hämtat från https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/mark-och-vattenanvandning/ekosystemtjanster/

Naturvårdsverket. (2023). *Invasiva främmande arter*. Hämtat från https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/invasiva-frammande-arter/

PEFC. (2023). Hämtat från Svenska PEFC-standarden: https://pefc.se/vara-standarder/svenska-pefc-standarden

Riksantikvarieämbetet. (2023). *Det här är biologiskt kulturarv*. Hämtat från Riksantikvarieämbetet: https://www.raa.se/kulturarv/landskap/biologiskt-kulturarv/det-har-ar-biologiskt-kulturarv/

Riksantikvarieämbetet. (2023). *Fornsök*. Hämtat från Riksantikvarieämbetet: https://www.raa.se/hitta-information/fornsok/

SCB. (2019). *Grönstrukturen i samtliga tätorter är kartlagd*. Hämtat från SCB: https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/miljo/markanvandning/gronytor-i-och-omkring-tatorter/pong/statistiknyhet/gronytor-och-gronomraden-i-tatorter/

Skogsstyrelsen. (2023). *Förutsättningar för hyggesfritt skogsbruk och definition av naturnära skogsbruk i Sverige.* Hämtat från Skogsstyrelsen: https://www.skogsstyrelsen.se/globalassets/om-oss/rapporter/rapporter-2023/rapport-2023-16-forutsattningar-for-hyggesfritt-skogsbruk-och-definition-av-naturnara-skogsbruk-i-sverige-.pdf

Skogsstyrelsen. (2023). *Hyggesfritt skogsbruk*. Hämtat från https://www.skogsstyrelsen.se/bruka-skog/olika-satt-att-skota-din-skog/hyggesfritt-skogsbruk/

Skogsstyrelsen. (2023). *Skogsbruksplan - ett viktigt verktyg*. Hämtat från https://www.skogsstyrelsen.se/aga-skog/du-och-din-skog/skogsbruksplanen/

Skogsstyrelsen. (2023). *Staten föreslås öka hyggesfritt skogsbruk*. Hämtat från Skogsstyrelsen: https://www.skogsstyrelsen.se/nyhetslista/staten-foreslas-oka-hyggesfritt-skogsbruk/

SLU Artdatabanken. (2023). *Ekhästmyra*. Hämtat från Artfakta: https://artfakta.se/artinformation/taxa/camponotus-fallax-100536/detaljer

Stadsträd. (2023). Hämtat från https://xn--stadstrd-6za.se/

Stigsdotter, U. A. (2003). *A garden at your workplace may reduce stress.* Hämtat från https://www.brikbase.org/sites/default/files/Ulrika-Stigsdotter-WCDH-2003.pdf

Sundberg, S., Carlberg, T., Sandström, J., & Thor, G. (. (2019). *Värdväxters betydelse för andra organismer - med fokus på vedartade värdväxter.* Uppsala: ArtDatabanken SLU. Hämtat från https://www.artdatabanken.se/globalassets/ew/subw/artd/6-publikationer/vardvaxters-betydelse-for-andra-organismer--med-fokus-pa-vedartade-vardvaxter/vardartsrapport.pdf

Svenska Institutet för Standarder (SIS). (2023). *Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) - Genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning*. Hämtat från https://www.sis.se/produkter/naturvetenskap-och-tillampad-vetenskap/biologi-botanik-zoologi/ss1990002014/

Ulrich, R. (1984). *View through a window may influence recovery from surgery.*

Vattenmyndigheterna. (2023). *EU:s vattendirektiv*. Hämtat från https://www.vattenmyndigheterna.se/vattenforvaltning/eus-vattendirektiv.html

Wastenson, L., Raab, B., & Vedin, H. (1995). *Sveriges nationalatlas Klimat, sjöar och vattendrag.* Stockholm: Sveriges nationalatlas (SNA).

Mål och budget

Strategi

Program

Handlings-plan